

XXI.

CONLATIO ABBATIS THEONAE PRIMA *De remissione Quinquagesimae*

*

EEN EN TWINTIGSTE GESPREK. EERSTE VAN ABT THEONAS *De verzachting van de vijftigdagentijd*

I. Quomodo Theonas ad abbatem Iohannem uenerit	1. How Theonas came to Abba John
II. Exhortatio abbatis Iohannis ad Theonan et ceteros qui cum eo conuenerant	2. Abba Johns exhortation to Theonas and to the others who had come with him
III. De decimarum et primitiarum oblatione	3. On the offering of tithes and firstfruits
IV. Quod Abraham, Daud ceterique sancti legis mandata fuerint supergressi	4. That Abraham, David, and other holy persons went beyond the commands of the law
V. Quod sub euangelii gratia agentes superare debeant mandata legalia	5. That those who are acting under the grace of the Gospel should exceed the commands of die law
VI. Quod euangelii gratia, sicut perfectis tribuit regna caelorum, ita ueniabiliter sustentet infirmos	6. That the grace of the Gospel supports the weak in pardonable fashion, while bestowing the kingdom of heaven on the perfect
VII. Quod in nostra situm sit potestate, utrum sub euangelii gratia an sub legis uelimus terrore consistere	7. That it is in our power to choose to live under the grace of the Gospel or under the terror of the law
VIII. Quemadmodum Theonas coniugem suam, ut et ipsa renuntiaret, hortatus sit	8. How Theonas encouraged his spouse to pursue renunciation as well herself
IX. Quemadmodum non adquiescente uxore sua ad monasterium peruolarit	9. How he took flight to a monastery when his wife did not consent
X. Satisfactio pro eo, ne discidia coniugibus suadere uideamur	10. An explanation of this, lest we appear to be recommending separation to spouses
XI. Inquisitio, cur in Aegypto totis diebus Quinqua ensimae non ieiunetur nec genua in oratione curuentur	11. Vraag: Waarom men in Egypte tijdens de gehele vijftigdagentijd niet vast en niet knielt bij het gebed
XII. Responsio de natura eorum quae bona uel mal uel media sunt	12. Antwoord: Er zijn dingen die goed zijn, en die kwaad zijn, en die zich er tussenin bevinden
XIII. Quale bonum sit ieiunium	13. Wat voor goed het vasten is
XIV. Quod non sit principale bonum ieiunium.	14. Het vasten is geen hoofdgoed
XV. Quod principale bonum non propter inferius bonum debeat exerceri	15. Een essentieel goed moet niet omwille van een lager goed in praktijk worden gebracht
XVI. Quomodo a ceteris bonis principale discernatur bonum	16. Hoe men het hoofdgoed van het andere goed onderscheidt
XVII. De ratione et utilitate ieiunii	17. De aard en het nut van het vasten
XVIII. Non semper congruum esse ieiunium	18. Het past niet altijd te vasten
XIX. Interrogatio, cur totis Quinquagesimae diebus ieiunium resoluamus	19. Vraag: Waarom verbreken wij het vasten al de dagen van de vijftigdagentijd ?
XX. Responsio	20. Antwoord
XXI. Interrogatio, utrum abstinentia ieiunii relaxata non obsit corporis castitati	21. Vraag: Is het nalaten van het vasten niet nadelig voor de kuisheid?
XXII. Responsio de seruando continentiae temperamento	22. Antwoord: De te bewaren maat van onthouding
XXIII. De refectionis tempore atque mensura	23. De tijd en de maat van het eten
XXIV. Interrogatio de diuersa obseruatione Quadragensimae	24. A question about the different observances of Lent
XXV. Responsio, eo quod ad anni decimas Quadragensimae ieiunium referatur	25. The reply, that the Lenten fast is a tithe for the year
XXVI. Quomodo etiam primitias nostras domino debeamus offerre	26. How we should also offer our firstfruits to the Lord
XXVII. Cur diuerso dierum numero Quadragensima a plerisque obseruetur	27. Why many people observe Lent for a different number of days
XXVIII. Quare uocetur Quadragensima, cum XXXVI diebus tantummodo ieiunetur	28. Why it is called Quadagesima, when there is fasting for only thirty-six days
XXIX. Quod perfecti supergrediantur legem Quadragensimae	29. That the perfect go beyond the law of Lent
XXX. De causa et initio Quadragensimae	30. On the reason for and the origin of Lent
XXXI. Interrogatio, quemadmodum intellegi debeat quod apostolus ait: <i>peccatum in uobis non dominabitur</i>	31. A question as to how there should be understood what the Apostle says: Sin shall not have dominion over you.
XXXII. Responsio de differentia gratiae et legalium praeceptorum	32. The reply, on the difference between grace and the precepts of the law
XXXIII. De eo, quod leniora sint euangelii praecepta quam legis	33. On the fact that the precepts of the Gospel are milder than those of the law

XXXIV. Quemadmodum quis probetur esse sub gratia
 XXXV. Interrogatio, cur interdum propensius ieiunantes
 carnalibus incentiuis acrius urgueamur
 XXXVI. Responsio, quod haec quaestio futurae conlationi debeat
 reseruari

34. How a person may be proven to be under grace
 35. A question as to why, when we are fasting more intently, we are
 sometimes more sharply harassed by the impulses of the flesh
 36. The reply, that this question must be reserved for a future
 conference

I. QUOMODO THEONAS AD ABBATEM IOHANNEM
 UENERIT

1. *How Theonas came to Abba John*

Priusquam
 uerba conlationis huiusce
 habitae
 cum summo uiro abbate Theona
 incipiamus euoluere,
 necessarium reor
 ut
 initium conuersionis eius
 breui sermone
 perstringam,
 quia
 ex hoc
 uel meritum uiri
 uel gratia
 euidentius
 poterit patere
 lectori.

1. Before we
 start to put down
 the words of the present conference,
 which we had
 with the very great man Abba Theonas,
 I think it necessary
 to
 give
 a brief account
 of the beginning of his conversion,
 because
 from this
 the worth
 and grace of the man
 will be more clearly
 apparent
 to the reader.

hic igitur
 adulescens admodum
 parentum studio imperioque
 conexus est
 uincolo coniugali.

When he was still
 a very young man,
 then, he was
 married
 at his parents insistence and command.

nam
 dum
 pudicitiae eius
 religiosa sedulitate
 prospiciunt
 et ancipitem lapsum
 lubricae
 uerentur
 aetatis,
 praeueniendos
 adulescentiae motus
 licito
 nuptiarum remedio
 crediderunt.

Inasmuch as they
 were looking out
 for his chastity
 with religious concern
 and feared
 a dangerous fall
 at that difficult
 age,
 they believed
 that the passions of youth
 would be fended off
 by the lawful
 remedy of marriage.

2. cum ergo
 hic
 unius lustris tempus
 cum coniuge
 peregisset,
 uenit
 ad abbatem Iohannem,
 qui
 tunc temporis
 merito mirae sanctitatis

2. When, therefore,
 he
 had spent
 five years
 with his spouse,
 he went
 to Abba John,
 who
 at that time
 had been chosen

electus
diaconiae
praesidebat.

on account of his marvelous holiness
to administer
the distribution of alms.

non enim
ad hunc gradum
quilibet
propria uoluntate aut ambitione
prouehitur,
sed
is quem
cunctorum seniorum coetus
aetatis praerogatiua
et fidei atque uirtutum testimonio
excellentiorem
omnibus
sublimioremque
censuerit.

Not
just anyone
is promoted
to this rank
because of his own desire or ambition,
but
he whom
the assembly of all the elders
considers
more excellent
and more distinguished
than the rest
by reason of the prerogative of age
and the witness of his faith and virtue.

3. ad hunc,
inquam,
beatum Iohannem
cum
piae deuotionis studio
praedictus tunc iuuenis
aduenisset
deferens
religiosa donaria
inter ceteros possessores,
qui
certatim
decimas uel primitias frugum suarum
memorato seni
de suis substantiis
offerebant,
uideretque eos
senex
cum multis
ad se
muneribus
confluxisse
et deuotioni eorum
uicissitudinem
cuperet repensare,
coepit
eis
secundum apostolum
spiritalia
seminare,
quorum
metebat
dona carnalia.

3. It was to this
blessed John
that
the aforesaid young man
came, then,
afire with dutiful devotion
and bearing
religious gifts.

He was with other property-holders
who
were eagerly
offering
tithes and firstfruits
from what belonged to them
to the aforementioned old man.
When the old man
saw these people
thronging
to him
with their many
donations,
he wanted
to repay
their devotion,
and, as the Apostle says,
he began
to sow
spiritual gifts
among them
while
reaping
their carnal ones.

denique
ita
sermonem adhortationis
instituit.

And so,
he started
to instruct them
in these words:

II. EXHORTATIO ABBATIS IOHANNIS AD THEONAN ET
CETEROS QUI CUM EO CONUENERANT

Delector quidem,
o filii,
pia
uestrorum munerum
largitate,
et
deuotionem huius oblationis,
cuius dispensatio
mihi
credita est,
gratanter amplector,
quia
fideliter
primitias uestras ac decimas
indigentum usibus
profuturas
uelut sacrificium
domino
bonae suauitatis
offertis,
harum scilicet oblatione
plenitudinem quoque
fructuum
uniuersaeque substantiae uestrae,
ex qua
haec
domino
delibastis,
ubertim
benedicendam
credentes
uosque
secundum mandati illius fidem
multiplici ubertate
bonorum omnium
etiam in hoc saeculo
cumulandos:
*honora dominum
de tuis iustis laboribus,
et deliba ei
de fructibus iustitiae tuae:
ut impleantur horrea tua
abundantiae tritici,
et uino
torcularia tua redundant.*

quam deuotionem
fideliter exsequentes
scitote
uos
legis antiquae
consummasse
iustitiam,
sub qua
tunc positi
et transgredientes eam
reatum

2. *Abba John's exhortation to Theonas and to the
others who had come with him*

I am indeed delighted,
my sons,
at the kind
generosity
of your donations,
and
I gratefully accept
the devotion that is part of this oblation,
whose distribution
has been entrusted
to me.
For
it is out of faith
that you are offering
your firstfruits and tithes
as a sacrifice
well pleasing
to the Lord,
to be of service
to the needs of the poor.
That is, by offering these things
you believe
that your entire
harvest
and all your property,
from which
you have given
this
for the Lords sake,
will be abundantly
blessed
and that you yourselves
will be heaped high
with a vast abundance
of every good thing
even in this world,
in keeping with his trustworthy command:
*Honor the Lord
from your righteous labors,
and give to him
from the fruits of your righteousness,
so that your barns may be full
of an abundance of wheat
and your winepresses may be overflowing
with wine (Spr. 3,9-10 LXX).*

Know
that when you exercise
this devout practice in faith
you have
fulfilled
the righteousness
of the old law,
which
those who were under it then
transgressed,
unavoidably

ineuitabiliter
 incurrebant
 et implentes
 ad perfectionis apicem peruenire
 non poterant.

incurring
 guilt,
 while even when they did fulfill it
 they were unable
 to attain to the summit of perfection.

III. DE DECIMARUM ET PRIMITIARUM OBLATIONE

3. *On the offering of tithes and firstfruits*

Decimae siquidem
 praecepto domini
 usibus Leuitarum,
 oblationes uero ac primitiae
 erant
 sacerdotibus
 consecratae.

For, by the precept of the Lord,
 tithes
 were
 for the use of the Levites,
 whereas oblations and firstfruits
 were consecrated
 to the priests.

sed
 primitiarum
 hic erat modus,
 ut
 quinquagensima pars
 uel frugum
 uel animalium
 templi et sacerdotum ministerio
 praeberetur:

The arrangement
 for firstfruits was
 that
 the fiftieth part
 of both harvest
 and animals
 was offered
 for the service of the Temple and the priests.

quem modum
 tepidiores quique
 infideliter minuentes,
 religiosiores uero
 etiam cumulantes,
 illi
 ex sexagensima,
 hi autem
 ex quadragensima
 fructuum suorum
 parte
 pendebant.

Those who were rather lukewarm
 faithlessly diminished
 this measure,
 but those who were more religious
 even increased it,
 the former
 paying out
 the sixtieth
 part
 of their harvest
 and the latter
 the fortieth.

iusti enim,
 quibus
 lex
 non est posita,
 sic probantur
 non esse sub lege,
 ut
 iustitias legis
 non solum implere,
 uerum etiam superare
 contendant
 sitque
 deuotio eorum
 legali maior imperio,
 quae
 obseruantiam cumulans
 praeceptorum
 uoluntaria
 addat
 ad debita.

For the righteous,
 upon whom
 no law
 has been imposed,
 are proven
 to be not under the law
 in that
 they strive
 not only to fulfill
 the righteousness of the law
 but even to exceed it,
 and their devotion
 is
 greater than the laws command,
 because,
 while carrying out the precepts
 in their fullness,
 they add
 of their own free will
 to what is obligatory.

III. QUOD ABRAHAM, DAUID CETERIQUE SANCTI
LEGIS MANDATA FUERINT SUPERGRESSI

Ita namque
Abraham
futuræ legis praecepta
legimus
supergressum,
cum
superatis quattuor regibus
de spoliis Sodomorum,
quæ
sibi
uelut uictori
non inmerito
debeantur,
et quidem
rege ipso
cuius spolia
reduerat
suppliciter offerente,
nihil penitus
adquiescit
adtingere,
sub diuini nominis testificatione
proclamans:
*extendo manum meam
ad dominum excelsum,
qui fecit caelum et terram,
si
a filo subteminis
usque ad corrigiam caligae
accipiam
ex omnibus quæ tua sunt.*

2. sic
Dauid
praecepta legis
cognoscimus
supergressum,
qui
praecipiente Moyse,
ut
inimicis
talio redderetur,
non solum
hoc non fecit,
uerum etiam
dilectione
complexus est persequentes
et pro his
domino pie supplicans
etiam lugubriter fleuit
et ultus est interfectos.

ita
Heliam quoque et Hieremiam

4. That Abraham, David, and other holy persons went
beyond the commands of the law

1. Thus
we read
that Abraham
went beyond
the precepts of the law that was to come
when,
after having conquered the four kings,
he refused
to touch
anything at all
of the spoil of the Sodomites,
which
was rightly
owed
to him
as victor,
even
when the very king
whose spoil
he had brought back
humbly offered it to him.
Calling upon the divine name
he proclaimed:
*I lift up my hand
to the Most High Lord,
who made heaven and earth,
that
I will not take anything
from a piece of thread
to a sandal strap
of all that is yours (Gen. 14,22-23 LXX).*

2.
We know
that David
went beyond
the precepts of the law
when,
despite Moses command
to pay back
ones enemies
in kind,
he not only
did not do this
but even
embraced his persecutors
in love,
prayed devoutly to the Lord
on their behalf,
even wept mournfully for them,
and revenged them when they were slain.

Likewise
we see that Elijah

probamus
 non fuisse sub lege,
 qui
 cum
 licito
 uti coniugio
 absque reprehensione
 potuerint,
 uirgines tamen perseuerare
 maluerunt.

sic Helisaeum
 ac reliquos
 eiusdem propositi uiros
 Moysaica
 legimus superasse
 mandata,
 de quibus
 apostolus ita dicit:
*circumierunt
 in melotis
 et in pellibus caprinis
 angustiati,
 adflicti,
 egentes,
 quibus dignus non erat mundus,
 in solitudinibus errantes
 et montibus
 et speluncis
 et in cauernis terrae.*

3. quid
 de filiis Ionadab filii Rechab
 dicam,
 quos
 Hieremiae prophetae
 offerenti
 ex praecepto domini
 uinum
 ita
 legimus
 respondisse:
*non bibimus uinum:
 quia
 Ionadab filius Rechab, pater noster,
 praecepit nobis,
 dicens:
 non bibetis uinum
 uos,
 et filii uestri
 usque in sempiternum:
 et domum non aedificabitis,
 et sementem non seretis,
 et uineas non plantabitis,
 nec habebitis:
 sed in tabernaculis habitabitis
 cunctis diebus uestris?*

and Jeremiah
 were not under the law either.
 When
 they
 could have
 guiltlessly
 enjoyed a lawful
 marriage
 they chose
 to remain virgins nonetheless.

We read
 that Elisha
 and other holy men
 of the same chosen orientation
 exceeded
 the commands of Moses.
 Of them
 the Apostle says as follows:
*They went about
 in sheepskin
 and in goatskin,
 in distress,
 afflicted,
 needy,
 the world unworthy of them,
 wandering in deserts
 and mountains
 and caves
 and caverns of the earth (Hebr. 11,37-38).*

3. What
 shall I say
 of the sons of Jonadab, the son of Rechab?

We read
 that they replied
 thus
 to the prophet Jeremiah
 when he offered them
 wine
 at the Lords command:
*We do not drink wine
 because
 our father Jonadab, the son of Rechab,
 ordered us,
 saying:
 You
 and your sons
 shall not drink wine
 forever.
 And you shall not build a house
 or sow seed
 or plant vines
 and possess them,
 but you shall live in tents
 all your days (Jer. 35,6-7).*

4. unde etiam
ab eodem propheta
merentur
audire:

*haec dicit
dominus exercituum deus Israhel:
non deficiet uir
de stirpe Ionadab filii Rechab,
stans in conspectu meo
cunctis diebus.*

qui omnes
offerre
possessionum suarum decimas
non contenti,
sed
ipsa praedia respuentes
semet ipsos
potius
deo
ac suas animas
obtulerunt,
pro quibus
nulla
ab homine
commutatio
fieri potest,
sicut dominus in euangelio contestatur:

*quam dabit homo
commutationem
pro anima sua?*

V. QUOD SUB EUANGELII GRATIA AGENTES SUPERARE
DEBEANT MANDATA LEGALIA

Quapropter
scire debemus
nos,
a quibus
non iam exigitur
legale mandatum,
sed quibus
euangelicus
cotidie intonat
sermo:

*si uis perfectus esse,
uade
uende omnia
quae habes
et da pauperibus,
et habebis
thesaurum in caelo,
et ueni
sequere me,*

cum
decimas de substantiis nostris
offerimus deo,
adhuc

4. Hence
they also deserved
to hear
from this same prophet:

*Thus says
the Lord of hosts, the God of Israel:
There shall not lack a man
from the stock of Jonadab, the son of Rechab,
to stand in my sight
forever (Jer. 35,19).*

None of these
were content
to offer
tithes of their possessions.
Instead,
disdaining property,
they offered

themselves
and their own souls
to God,
for which
no
exchange
can be made
by a human being,
as the Lord affirms in the Gospel:

*What will a person give
in exchange
for his own soul?(Mt. 16,26).*

5. *That those who are acting under the grace of the
Gospel should exceed the commands of the law*

1. For this reason
we should know
that we
from whom
the observance of the law
is no longer demanded
but for whom
the gospel
word
daily sounds:

*If you wish to be perfect,
go,
sell
all that you have
and give to the poor,
and you will have
treasure in heaven,
and come,
follow me (Mt. 19,21),*

are, when we
offer God
tithes of what we own,
in some way

quodammodo
 sub legis sarcina
 detineri
 et necdum
 ad euangelicum illud fastigium
 peruenisse,
 quod
 obtemperantes sibi
 non tantum praesentis uitae beneficiis,
 sed etiam futuris praemiis
 muneratur.

2. lex enim
 factoribus suis
 non
 regnorum caelestium praemia,
 sed
 uitae huius solacia
 repromisit
 dicens:

*qui fecerit haec,
 uiuet in eis.*

dominus autem
 discipulis suis
beati,
 inquit,
*pauperes spiritu,
 quoniam ipsorum est
 regnum caelorum,*

et:

*omnis
 qui reliquit
 domum
 uel fratres aut sorores
 aut patrem aut matrem
 aut uxorem aut filios
 aut agrum
 propter nomen meum,
 centuplum accipiet
 et uitam aeternam possidebit.*

nec inmerito.

non enim
 tam laudabile est
 si
 ab inlicitis
 quam
 si etiam
 a licitis
 temperemus
 et his
 propter eius reuerentiam
 non utamur,
 qui
 ea
 nobis
 propter infirmitatem nostram

still
 held
 under the burden of the law
 and have not yet
 attained
 to the heights of the Gospel,
 which
 grants those
 who obey it
 not only advantages in the present life
 but even rewards in the one to come.

2. For the law
 promises
 those who practice it
 not
 the rewards of the heavenly kingdom
 but
 the consolations of this life
 when it says:

*The one who does these things
 shall live in them (Lev. 18,5).*

But the Lord
 says
 to his disciples:
*Blessed are
 the poor in spirit,
 for theirs is
 the kingdom of heaven (Mt. 5,3).*

And:

*Everyone
 who leaves
 house
 or brothers or sisters
 or father or mother
 or wife or children
 or field
 for the sake of my name
 shall receive a hundredfold
 and shall possess eternal life (Mt. 19,29).*

Rightly so.

For
 it is not as praiseworthy
 for us
 to abstain
 from unlawful things
 as it is
 to do so
 from lawful things,
 and not to use
 these latter
 out of reverence for him
 who
 permitted
 us
 their

utenda
permissit.

3. itaque
si
etiam hi,
qui
decimas fructuum suorum
fideliter offerentes
praeceptis domini antiquioribus
famulantur,
necdum possunt
euangelicum culmen
ascendere,
illi
qui
ne haec quidem
faciunt
quantum
ab eo absint
manifestissime peruidetis.

nam
quemadmodum
poterunt
euangelicae gratiae
esse participes,
qui
consummare
etiam leuiora legis praecepta
contemnunt?

quorum facilitatem
usque adeo
imperiosa legislatoris uerba
testantur
ut
etiam maledictum
non inplentibus
proponatur:
maledictus
enim inquit
qui non permanserit
in omnibus
quae scripta sunt in libro legis,
ut faciat ea.

4. hic autem
pro sublimitate et excellentia
dicitur
mandatorum:
qui potest capere
capiat.

illic
legiferi
uiolenta compulsio
praeceptorum

use
because of our weakness.

3. And so,
if
even those
who
faithfully offered
the tithes of their produce
and observed
the ancient precepts of the Lord
could not yet
rise
to the summit of the Gospel,
you see very clearly
how
distant from it
are they
who
do not
do as much as this.

For
how
can they
who
d disdain
to fulfill
even the lighter precepts of the law
share i
n the grace of the Gospel?

The imperious words of the Lawgiver
witness
to how
easy they are in
that
a curse
is even pronounced
on those who do not fulfill them:
Cursed,
he says,
is the one who does not keep
to everything
that is written in the book of the law,
to do it (Dt. 27,26).

4. Here,
on account of the nobility and excellence
of the commands,
it is said:
Let the one who can take it
take it (Mt. 19,12).

There
the forcefulness
of the Lawgiver
indicates

indicat
paruitatem:
contestor
enim inquit
uobis
hodie caelum et terram,
quod
si non custodieritis
mandata domini dei uestri,
peribitis
a facie terrae.

hic
magnificentia sublimium mandatorum
ipsa
non tam imperantis
quam adhortantis
condicione
signatur:
si uis perfectus esse,
uade,
fac hoc aut illud.

ibi
inexcusabile
etiam recusantibus
Moyses
pondus
inponit,
hic
consilio
tantum uolentibus
et ad perfectionem festinantibus
Paulus
occurrit.

5. non enim
generaliter
praecipendum erat
nec
ut ita dixerim
canonice
ab omnibus
exigendum id
quod
propter mirificam sublimitatem
ab omnibus
passim
non potest adprehendi,
sed
consilio
omnes
potius
prouocantur ad gratiam,
ut hi
qui magni sunt
possint
perfectione uirtutum
non inmerito

the insignificance
of the precepts:
I call
heaven and earth
to witness today,
he says,
that
if you do not keep
the commands of the Lord, your God,
you shall perish
from the face of the earth (Dt. 4,26).

Here
the very
magnificence of the sublime commands
is indicated
by the exhortatory
rather than the imperative
mode:
If you wish to be perfect,
go,
do this or that (Mt. 19,21).

There
Moses
places
an unavoidable
burden
on those who reject it,
while here
Paul
engages
by persuasion
alone those who are willing
and eager for perfection.

5. For
what
could not be grasped
by everyone
everywhere
on account of its wonderful sublimity
was not to be the subject
of a general precept,
nor
was it to be demanded
of everyone i
n what I might call
canonical fashion.
Instead,
all
are moved to grace
by persuasion,
so that those
who are great
may
justifiably
be crowned

coronari,
 qui autem parui sunt
 et
     mensuram aetatis
     plenitudinis Christi
 inplere non possunt,
 licet
 fulgore maiorum
 uelut
 siderum
 tecti
 latere uideantur,
 tamen
 a tenebris maledictionum
 quae in lege sunt
 alieni
 nec
 praesentium malorum
 cladibus
 addicantur
 nec
 supplicio
 plectantur
 aeterno.

6. non ergo
 Christus
 ad illa uirtutum excelsa fastigia
 praecepti
 quemquam
 necessitate
 constringit,
 sed
 liberi arbitrii
 prouocat
 potestate
 et
 salubritate consilii
 ac desiderio perfectionis
 accendit.

ubi enim
 praeceptum,
 ibi necessitas,
 consequenter
 et poena.

custodientes uero haec,
 ad quae
 praefixae legis seueritate
 coguntur,
 poenam
 potius
 quae
 ab illa intentabatur
 effugiunt
 quam
 mercedem aut praemia
 consequuntur.

with the perfection of virtuousness,
 while those who are little
 and
 cannot fill up
     the measure of the stature
     of the fullness of Christ (Ef. 4,13)
 are nonetheless
 far
 from the dark curses
 of the law
 and will neither
 be given over
 to the scourge
 of present evils
 nor
 be struck
 with eternal
 punishment,
 even though
 they may seem to be hidden
 and overwhelmed
 by the brilliance
 as it were
 of greater stars.

6. Christ,
 then,
 forces
 no one to
 reach the highest reaches of virtue
 by the obligation
 of a precept,
 but
 he moves
 by the power
 of a free will
 and
 inflames
 by salutary persuasion
 and by the desire for perfection.

For where
 there is a precept,
 there is obligation,
 and consequently
 punishment as well.

And those who observe the things
 to which
 they are constrained
 by the severity of an established law
 escape

the punishment
 that
 it threatened them with,
 but
 they do not obtain
 recompense and rewards.

VI. QUOD EUANGELII GRATIA, SICUT PERFECTIS
TRIBUT REGNA CAELORUM, ITA UENIABILITER
SUSTENTET INFIRMOS

Itaque
sicut
fortes
ad sublimia atque praecelsa
euangelicus sermo
sustollit,
ita
non patitur
infirmos
ad ima
demergi,
perfectis quidem
tribuens
beatitudinis plenitudinem,
ueniam uero
inertiens
fragilitate superatis.

lex enim
consummantes praecepta sua
in
utriusque meriti
uelut
quodam meditullio
conlocauit,
quantum
a transgressorum damnatione
secernens,
tantum
separans
a gloria perfectorum.

quod quidem
quam infimum
quamque miserabile sit,
uel ex
praesentis uitae
statu
et comparatione
perspicite,
in qua
miserrimum ducitur,
si
hoc tantum
quis
studeat ac laboret,
ne
reus tantummodo
inter honestos homines
et non etiam
locuples
et honorabilis
et gloriosus
habeatur.

*6. That the grace of the Gospel supports the weak in
pardonable fashion, while bestowing the kingdom of
heaven on the perfect*

Thus,
while
the word of the Gospel
lifts up
the strong
to what is noble and elevated,
it does
not permit
the weak
to sink
to the depths.
It does indeed bestow
the fullness of blessedness
on the perfect,
but it imparts
forgiveness
to those who have been overcome by their frailty.

For the law
placed
those who fulfilled its precepts
in
a kind of position between
what each deserved,
both
cutting them off
from the condemnation of sinners
and
distancing them
from the glory of the perfect.

How base
and wretched
this is
you may notice
even by
comparing it
with the condition
of the present life,
where it is
held to be very deplorable
if
a person
toils and labors
merely
to
be considered
not a criminal
among honest people,
without being at the same time
either rich
or honorable
or glorious.

VII. QUOD IN NOSTRA SITUM SIT POTESTATE, UTRUM
SUB EUANGELII GRATIA AN SUB LEGIS UELIMUS
TERRORE CONSISTERE

Quamobrem
in nostra
hodie
situm est
potestate,
utrum
sub euangelii gratia
an sub legis
uelimus
terrore
consistere:
cuilibet enim parti
pro qualitate actus sui
unumquemque
necesse est
adgregari.

nam
aut
supergradientes legem
suscipit
Christi gratia
aut certe
inferiores
uelut debitores suos
sibique obnoxios
lex
retentat.

reus namque
legalium praeceptorum
nequaquam
euangelicam perfectionem
ualebit
adtingere,
quamuis
Christianum
se
et domini gratia
liberatum
inaniter
glorietur.

2. non solum enim
hic
credendus est
adhuc esse sub lege,
qui
ea quae lex praecipit
detractat implere,
sed etiam
ille,
qui
ea tantum
quae lex iubet

*7. That it is in our power to choose to live under the
grace of the Gospel or under the terror of the law*

1. Hence
it has been put
in our
power
today
to choose
to live
under either
the grace of the Gospel
or the terror
of the law,
for everyone
is necessarily
associated
with one or the other
in accordance with the quality of his behavior.

Either
the grace of Christ
receives
those who go beyond the law
or else
the law
holds on
to those who are weaker
and as it were in debt to it
and dependent upon it.

Whoever transgresses
the precepts of the law
will never
be able
to attain
to gospel perfection,
even though
he may boast
in vain
that he is
a Christian
and that he has been freed
by the grace of the Lord.

2. For not only
should the one
who
fails to fulfill
what the law commands
be believed
to be still under the law,
but also
the one
who
is satisfied
with observing

obseruare
 contentus est
 ac nequaquam
 uocationi et gratiae Christi
 condignos
 exhibet
 fructus,
 ubi
 non dicitur:
*decimas tuas et primitias
 offeres
 domino deo tuo,*
 sed:
*uade
 uende omnia quae habes
 et da pauperibus,
 et habebis
 thesaurum in caelo,
 et ueni
 sequere me,*
 ubi
 ob perfectionis magnificentiam
 discipulo postulanti
 ne breuissimum quidem
 horae spatium
 pro patris
 conceditur
 sepultura
 et humanae caritatis
 officium
 diuini amoris uirtute
 praeuertitur.

no more
 than the law requires
 and who never
 brings forth
 fruit
 worthy
 of his calling and of the grace of Christ.
 There
 it is not said:
*You shall offer
 your tithes and firstfruits
 to the Lord, your God (Ex. 22,29),*
 but rather:
*Go,
 sell all that you have
 and give to the poor,
 and you will have
 treasure in heaven,
 and come,
 follow me (Mt. 19,21).*
 There,
 because of the greatness of perfection,
 the disciple who asks for
 the briefest
 period of time
 to bury
 his father
 is not granted it,
 and a duty
 of human charity
 is set aside in favor
 of the virtue of divine love.

VIII. QUEMADMODUM THEONAS CONIUGEM SUAM, UT
 ET IPSA RENUNTIARET, HORTATUS SIT

Quibus auditis
 beatus Theonas
 inextinguibili desiderio
 euangelicae perfectionis
 accensus
 semen uerbi
 fecundo corde
 conceptum
 quasi profundis atque edomitis
 sui pectoris
 condidit
 sulcis,
 in eo
 uel maxime
 humiliatus atque conpunctus,
 quod
 eum
 senex
 non solum
 euangelicam perfectionem
 non adtignisse
 dixisset,

8. How Theonas encouraged his spouse to pursue
 renunciation as well herself

1. When he heard these things
 the blessed Theonas
 was inflamed
 with an inextinguishable desire
 for gospel perfection.
 Now that the seed of the word
 had been planted
 in his fertile heart,
 he buried it
 as it were in the deep and cultivated
 furrows
 of his breast.
 He was especially
 humbled and moved by compunction
 because of the fact
 that
 the old man
 had said
 that he had
 not only
 not attained
 to gospel perfection

sed etiam
uix
legis ipsius
adimplesse
mandata.

but that he had
barely even
fulfilled
the commands
of the law itself.

siquidem
cum
decimas frugum suarum
solitus esset
diaconiae
annis singulis
pendere,
primitiarum rationem
ne audisse quidem
se
aliquando
deflebat:

For
although
he was accustomed
to paying out
tithes of his harvest
every year
as an alms,
he lamented
that he had
never
heard
of the arrangement regarding firstfruits.

quam tamen
etiamsi
similiter implesset,
longe
nihilominus
secundum senis sententiam
se
ab euangelica perfectione
distare
suppliciter fatebatur.

Yet,
even if
he had carried that out as well,
he nonetheless
humbly recognized
that, in accordance with what the old man had said,
he
was far
from
gospel perfection.

2. ad domum
itaque
reuertitur
maestus
illaque adfectus
tristitia,
quae
paenitentiam
ad salutem stabilem
operatur,
ac de sua
iam
uoluntate et definitione
non dubius
erga salutem coniugis
omnem mentis sollicitudinem curamque
conuertit,
eamque
ad desiderium
quo
fuerat ipse succensus
exhortatione
coepit
simili
prouocare
et ut
deo
pariter
in sanctimonia et castitate

2. And so
he returned
home
downcast
and touched by the kind
of sorrow
that
works
repentance
unto a lasting salvation.
No longer
hesitant
about his own
desire and determination,
he turned
all of his minds concern and care
to the salvation of his spouse,
and by similar
exhortations
he began
to incite
in her
the desire
with which
he himself had been inflamed
and to urge upon her
with tears day and night
that
they should serve

seruirent
 diurnis nocturnisque fletibus
 monere,
 dicens
 conuersionem melioris uitae
 nequaquam
 esse lentandam,
 quia
 necessitati subitae mortis
 uana spes
 inmaturae
 non praeiudicaret
 aetatis,
 quippe quae
 pueros, adulescentes ac iuuenes
 pari ut senes
 sorte
 praeiperet.

God
 together
 in purity and chastity.
 He said
 that a conversion to a better life
 should never
 be delayed,
 because
 the vain hope
 of a youthful
 age
 would be no provision
 against the finality of a sudden death,
 which in fact
 had snatched off
 boys, youths, and young men
 as well as old men
 in its arbitrary choice.

VIII. QUEMADMODUM NON ADQUIESCENTE UXORE
 SUA AD MONASTERIUM PERUOLARIT

9. *How he took flight to a monastery when his wife did
 not consent*

Cumque
 huiusmodi obsecrationibus
 iugiter persistenti
 coniunx durissima
 non praeberet adsensum
 seque
 diceret
 solacio maritali
 pro aetatis suae flore
 penitus abstinere
 non posse,
 ac proinde
 si
 quid
 deserta ab eo
 criminis
 admisisset,
 illi
 potius adscribendum
 qui
 coniugii foedera
 disruptisset:
 ad haec
 ille,
 cum
 diu
 condicionem naturae
 praetendisset
 humanae,
 quam
 fragilem et incertam
 periculosum esset
 carnalibus desideriis et operibus
 diutius implicari,
 adiciens
 adstruebat

1. But although
 he persisted unremittingly
 in beseeching thus,
 his inflexible spouse
 would not give her consent to him,
 saying
 that she
 could never
 abstain
 from conjugal relations
 in the flower of her life,
 and
 that if she
 were abandoned by him
 and committed
 some
 sin
 it would have to be imputed
 to him
 instead
 for having broken
 the bonds of marriage.
 Thereupon,
 after
 having set out
 at length
 the condition
 of human nature,
 which,
 because of its weakness and instability,
 it would be dangerous
 to entangle over
 an extended period
 in carnal desires and labors,
 he added

non licere cuiquam
 eius se boni
 extorrem facere
 cui
 omnimodis
 inhaerendum esse
 didicisset,
 maiorisque esse periculi
 despiciere
 cognitam bonitatem
 quam
 incognitam
 non amare:
 proinde
 se
 iam
 reatu etiam
 praeuaricationis
 inuolui,
 si
 inuentis
 tam praeclaris
 tamque caelestibus
 bonis
 terrena ac sordida
 praetulisset.

that a person was not permitted
 to reject
 a good
 to which
 he had been taught
 that he must absolutely
 adhere,
 and that it was more dangerous
 to despise
 a known good
 than
 not to love
 an unknown one.
 Consequently,
 he was
 already
 ensnared
 in the guilt
 of sin
 if
 he preferred
 what was earthly and filthy
 to the goods
 that he had discovered,
 which were so excellent
 and so heavenly.

2. ad
 omnem sane aetatem
 omnemque sexum
 perfectionis magnificentiam
 pertinere
 et uniuersa ecclesiae membra
 ad conscendendam
 sublimium meritorum celsitudinem
 prouocari
 dicente apostolo:
*sic currite
 ut comprehendatis,*
 nec
 propter lentorum et segnium moras
 paratos atque alacres
 debere subsistere,
 cum
 rectius sit
 ut
 desides
 a praecurrentibus incitentur
 quam
 ut
 properantes
 a residentibus obligentur.

2. The greatness of perfection
 belonged
 to
 every age
 and to both sexes,
 and all the members of the Church
 were urged
 to scale
 the heights of lofty virtue
 by the Apostle, when he said:
*Run in such a way
 as to obtain (1Kor. 9,24).*
 Nor should
 those who were ready and eager
 have to stand still
 because of the indolent and the lazy,
 when
 it was better
 for the slow
 to be spurred on
 by those who were running ahead
 than
 for those who were hastening
 to be held back
 by those who had stopped.

proinde
 statutum sibi decretumque esse
 renuntiare saeculo
 ac mori mundo,
 ut
 uiuere possit deo,

Consequently,
 he had determined and decided for himself
 to renounce secular life
 and to die to the world
 in order
 to be able to live to God.

et si
 hanc beatitudinem
 nequeat obtinere,
 ut
 cum socia sua
 in consortium transeat Christi,
 malle
 se
 uel cum unius membri dispendio
 saluum fieri
 et uelut debilem
 intrare in regna caelorum
 quam
 cum soliditate corporis
 condemnari.

3. adiciebat autem
 etiam ista dicens:
 si
 Moyses
 pro duritia cordis
 dimitti
 permittit
 uxores,
 quare
 hoc non sinat
 Christus
 pro desiderio castitatis,
 praesertim
 cum
 idem dominus
 inter ceteras adfectiones,
 id est
 patrum matrumque ac filiorum,
 quibus
 omnem reuerentiam
 non solum lex
 sed etiam ipse
 praeceperat
 exhiberi,
 tamen
 pro
 nomine suo
 ac desiderio perfectionis
 non solum
 contemnenda simpliciter,
 sed etiam
 odio habenda esse
 decernens
 coniungat eis similiter
 etiam nomen uxorum
 dicens:

*et omnis
 qui reliquit domum
 uel fratres aut sorores
 aut patrem aut matrem
 aut uxorem aut filios
 propter nomen meum,
 centuplum accipiet*

And if
 he was unable
 to have the blessing
 of
 joining Christs company
 with his wife,
 he preferred
 to be
 saved
 even at the expense of one member
 and as it were to enter the kingdom of heaven
 crippled,
 rather than
 to be condemned
 with a sound body.

3. He also added
 these words, and said:
 If
 Moses
 permitted
 wives
 to be divorced
 because of hardness of heart,
 why
 would Christ
 not allow this
 because of a desire for chastity?

Indeed,
 not only the law
 but the Lord himself
 had commanded
 that,
 among other dispositions
 toward fathers and mothers and children,
 utter reverence
 was to be shown them.

Yet,
 for
 his names sake
 and out of a desire for perfection,
 he decreed
 that they should
 not only be merely despised
 but that they should even be hated,
 and to these
 he also joined
 the name of wife
 when he said:

*Everyone
 who leaves house
 or brothers or sisters
 or father or mother
 or wife or children
 for the sake of my name
 shall receive a hundredfold*

et uitam aeternam possidebit.

and shall possess eternal life (Mt. 19,29).

4. in tantum ergo
 perfectioni
 quam praedicat
 nihil patitur
 comparari,
 ut
 illam quoque necessitudinem
 solui
 patris ac matris,
 quae
 secundum apostolum
 primum obtinet
 in repromissione mandatum
 (*honora*
 scilicet
patrem ac matrem,
quod est mandatum primum
in repromissione,
ut bene sit tibi
et sis longaeuus
super terram),
 eamque despici
 pro suo amore
 praecipiat.

4. To such an extent, then,
 did he permit nothing
 to be compared
 to the perfection
 which he preached
 that he
 even ordered
 the relationship
 with ones father and mother
 to be dissolved
 and to be despised
 for love of him,
 although,
 according to the Apostle,
 this involves the first
 commandment with a promise
 - namely:
Honor
your father and mother,
which is the first commandment
with a promise,
that it may go well with you
and that you may be longlived
upon the earth (Ef. 6,2-3).

euidenter itaque
 sicut
 eos
 euangelicus sermo
 condemnat
 qui
 non interueniente adulterii crimine
 uxoriam uincla
 disrumpunt,
 ita
 ob
 amorem Christi
 et desiderium castitatis
 his
 qui
 iugum carnale
 reiecerunt
 etiam centupla praemia
 repromittit.

Clearly, then,
 just as
 the word of the Gospel
 condemns
 those
 who
 break
 the bonds of marriage
 by the crime of adultery,
 so also
 it promises
 hundredfold rewards
 to those
 who,
 on account of
 a love for Christ
 and a desire for chastity,
 have rejected
 the yoke of the flesh.

5. quapropter
 si fieri potest,
 ut
 ad hanc
 mihi optatissimam
 partem
 accepta tandem ratione
 flectaris,
 scilicet
 ut
 domino seruiantes

5. Hence,
 if it is possible
 for you
 to accept this reasoning
 and to turn with me
 to that
 most desirable
 form of life,
 so
 that
 together

poenam gehennae
pariter
euitemus,
caritatem coniugii
non refuto,
immo etiam
maiore adhuc dilectione
conplector.

agnosco enim
et ueneror
adiutricem meam
domini mihi
sententia deputatam
et indisrupto
eidem
foedere caritatis
in Christo
cohaerere
non respuo,
nec a me separo
quod
dominus
mihi
primae statim conditionis lege
coniunxit,
dummodo
sis
et ipsa
quod
conditor
esse te
uoluit.

6. si uero
non adiutrix esse
uolueris
sed deceptrix
et
adminiculum
te
non mihi,
sed aduersario
malueris
exhibere,
atque
ob hoc
adtributum
putas
coniugii sacramentum,
ut
te
huic quae ingeritur
fraudans
saluti
insuper et me
a discipulatu
retrahas
saluatoris,

we might serve the Lord
and escape
the punishment of Gehenna,
I will not reject
our married love.
On the contrary,
I will embrace it
with still greater affection.

For I recognize
and venerate
the helpmeet
who was assigned to me
by the Lords decree,
and I do not refuse
to cling
to her
in Christ
by an unbroken
covenant of love.
Nor will I separate from myself
what
the Lord
has joined
to me
by the law of our primordial condition
as long as
you yourself
are
what
the Creator
wanted
you to be.

6. But if
you want to be not
my helpmeet
but my seducer,
and if
you prefer
to
give
your support
not to me
but to the adversary,
and if
you think
that the sacrament of matrimony
was given you
so
that
you might defraud
yourself
of the salvation
offered you
and also
keep me
from being the Saviors
disciple,

ita
illam
abbatis Iohannis,
immo Christi ore prolatam
sententiam
uiriliter
adprehendam,
ut
me
a spiritali bono
nulla carnalis
auellere
possit
adfectio.

qui
enim
non oderit,
inquit,
patrem
et matrem
et filios
et fratres
et sorores
et uxorem
et agros,
insuper et animam suam,
non potest meus esse discipulus.

7. cum ergo
his atque huiusmodi uerbis
muliebris
non flecteretur
intentio
et in eadem obstinationis duritia
permaneret,
si
ego te,
inquit beatus Theonas,
abstrahere a morte
non possum,
nec tu me
separabis a Christo:
tutius est autem mihi
cum homine
quam cum deo
habere diuortium.

adspirante
itaque
gratia dei
definitionis suae executionem
instanter
adgressus est
nec intepescere
per aliquam moram
desiderii sui
est passus
ardorem.

then I will
manfully
lay hold
of the
words
uttered by Abba John,
or rather by Christ himself,
to the effect that
no carnal
affection
should be able
to keep
me
from a spiritual good.

For
whoever
does not hate

father
and mother
and children
and brothers
and sisters
and wife
and fields,
and his own soul besides,
cannot be my disciple (1c. 14,26).

7. When, therefore,
despite these and other such words
the womans
attitude
was unbending,
and she remained
obstinate and unyielding,
the blessed Theonas said:
If
I am
unable
to keep you from death,
neither shall you
separate me from Christ.
It is safer for me
to be divorced
from a human being
than from God.

And so,
inspired
by the grace of God,
he at once
took steps
to carry out his decision,
and he did not permit
the ardor
of his desire
to grow cold
on account of any delay.

nam
 confestim
 omni mundana facultate
 nudatus
 ad monasterium
 peruolauit,
 ubi
 in breui
 tanto splendore
 sanctitatis et humilitatis
 enituit,
 ut
 beatae memoriae Iohanne
 ad dominum
 ex hac luce
 migrante,
 sancto quoque
 Helia,
 uiro qui
 non minor decessore suo
 fuit,
 similiter decedente
 tertius
 Theonas
 uniuersorum electus iudicio
 in diaconiae
 eis
 dispensatione
 successerit.

For
 he immediately
 stripped himself
 of all his worldly property
 and took flight
 to a monastery.
 There
 in a brief period
 he shone
 so brightly
 with holiness and humility
 that,
 when John of blessed memory
 left
 this worlds light
 for the Lord,
 and the holy
 man
 Elijah
 - who was
 not inferior to his predecessor –
 had also died,
 Theonas
 was the third
 to be chosen when everyone was polled,
 and he succeeded
 them
 in the distribution
 of alms.

X. SATISFACTIO PRO EO, NE DISCIDIA CONIUGIBUS
 SUADERE UIDEAMUR

Nemo autem
 existimet
 nos
 haec
 ad prouocanda
 coniugiorum diuortia
 texuisse,
 qui
 non solum
 nuptias
 minime condemnamus,
 uerum etiam
 apostolicam sequentes sententiam
 dicimus:
*honorabile coniugium in omnibus
 et torus immaculatus,*
 sed
 ut
 lectori
 initium conuersionis,
 quo
 tantus ille uir
 deo dicatus est,
 fideliter panderemus.

10. *An explanation of this, lest we appear to be
 recommending separation to spouses*

1. But no one
 should think
 that we
 have made
 all of this up
 in order to encourage
 spouses to divorce.
 We not only
 do not condemm
 marriage
 but we even
 say
 in accordance with the words of the Apostle:
*Marriage is honorable among all,
 and the marriage bed is undefiled (Hebr. 13,4).*
 We wanted
 to describe faithfully
 to the reader,
 however,
 the beginning of the conversion
 wherein
 this great man
 was dedicated to the Lord.

2. a quo
 bona gratia
 hoc primum
 depono,
 ut,
 siue hoc ei placeat
 siue displiceat,
 quoquo modo
 me
 a calumnia
 alienum esse
 concedens
 in suo
 hoc factum
 aut laudet
 aut reprehendat
 auctore.

ego autem,
 qui
 non meam
 super hac re
 sententiam
 prompsi,
 sed
 rei gestae
 historiam
 simplici narratione
 complexus sum,
 aequum est,
 ut
 sicut
 mihi
 de eorum
 qui hoc factum probant
 laude
 nihil uindico,
 ita
 eorum
 qui id improbant
 non pulser
 inuidia.

3. habeat ergo
 suum
 de illo ut diximus
 unusquisque
 iudicium:
 sed moneo,
 ut
 ita
 censuram
 sui
 castiget
 examinis,
 ne
 se
 aequiorem aut sanctiorem
 diuino

2. I ask
 the reader
 kindly
 first of all
 to
 find
 me
 blameless,
 whether he is pleased
 or displeased with this,

and
 either to praise
 or to blame
 the actual doer
 of the deed.

I myself
 have not
 offered
 my own
 viewpoint
 in this matter
 but
 have presented
 a factual
 history
 in simple narrative form,
 and it is right
 that,
 just as
 I do not claim
 for myself
 any praise f
 rom those
 who approve of this deed,
 neither
 should I feel
 the anger
 of those
 who disapprove of it.

3. Let each person, then,
 have
 his own
 opinion
 about this, as we have said.
 But I warn him
 to

refrain
 from censorious

criticism,
 lest
 he believe
 himself
 fairer or holier

credat esse
 iudicio,
 quo
 in eum
 etiam apostolicarum
 conlata sunt
 signa
 uirtutum,
 ut taceam
 de tantorum patrum sententia,
 a quibus
 factum eius
 non solum
 minime reprehensum,
 uerum etiam
 usque adeo
 conlaudatum esse
 manifestum est,
 ut
 eum
 summis ac sublimissimis uiris
 in diaconiae electione
 praetulerint.
 et puto
 tot spiritalium uirorum
 deo auctore prolatum
 non errasse
 iudicium,
 quod
 etiam tanta
 ignorum,
 ut supra iam dictum est,
 admiratio
 confirmabat.

than the divine
 judgment,
 by which
 even the wonders
 of apostolic
 miracles
 were conferred
 on this man.
 I shall not even mention
 the opinion of numerous fathers,
 who
 manifestly
 did not only
 not blame
 his action
 but even
 lauded it
 to the extent
 that
 they preferred
 him
 to the most eminent and distinguished men
 in the choice for almsgiving.
 And I am sure
 that the judgment
 made by so many spiritual men,
 which had God as its author,
 was not erroneous,
 having
 been confirmed
 by such
 marvelous
 wonders,
 as has already been said.

XI. INQUISITIO, CUR IN AEGYPTO TOTIS DIEBUS
 QUINQUA ENSIMAE NON IEIUNETUR NEC GENUA IN
 ORATIONE CURUENTUR

11. *Vraag: Waarom men in Egypte tijdens de gehele
 vijftigdagentijd niet vast en niet knielt bij het gebed*

Sed iam tempus est
 ut
 promissae disputationis ordinem
 persequamur.

But it is now time for us
 to
 follow
 the plan of the promised discussion.

igitur
 abba Theonas
 cum
 diebus Quinquagesimae
 nos in nostra cellula
 uisitasset,
 uespertina orationum sollemnitate
 transacta
 humi paululum consistentes
 coepimus
 diligentius percontari,
 cur
 apud eos
 tanta obseruantia

Op een keer
 bezocht
 abt Theonas
 ons in onze cel.
 Het was in de vijftigdagentijd.
 Toen de plechtigheid van de vespers
 was afgelopen
 en wij een ogenblik bij elkaar zaten op de grond,
 begonnen wij
 hem uit te vragen,
 waarom
 men er bij hen
 met zoveel zorg

caueretur,
 ne quis penitus
 totis Quinquagensimae diebus
 uel
 genua in oratione curuaret
 uel
 usque ad horam nonam
 ieiunare praesumeret,
 eoque id
 diligentius scrutabamur,
 quod
 nequaquam
 hoc tanta cautione seruari
 in Syriae monasteriis
 uideramus.

voor waakte
 dat niemand
 tijdens de gehele vijftigdagentijd

knielde bij het gebed
 en
 zich aanmatigde te vasten
 tot het negende uur.
 Wij vroegen dit
 met des te meer belangstelling,
 omdat wij dit
 in de kloosters van Syrië
 nooit
 zo nadrukkelijk in acht genomen
 hadden zien worden.

XII. RESPONSIO DE NATURA EORUM QUAE BONA UEL
 MALA UEL MEDIA SUNT

12. *Antwoord: Er zijn dingen die goed zijn, en die
 kwaad zijn, en die zich er tussenin bevinden*

Ad haec
 abba Theonas
 tali
 usus est
 sermonis exordio.

Hierop
 begon
 abt Theonas
 zijn uiteenzetting
 als volgt:

oportet quidem
 nos
 auctoritati patrum
 consuetudinique maiorum
 usque ad nostrum tempus per tantam annorum seriem
 protelatae
 etiam non percepta ratione
 concedere
 eamque,
 ut antiquitus tradita est,
 iugi obseruantia ac reuerentia
 custodire.

We dienen ons
 in elk geval
 te voegen
 naar het gezag van de Vaders
 en de sinds lange jaren tot op onze tijd
 overgeleverde
 gewoonte van de Ouden,
 zelfs als de reden ervan ons ontgaat;
 we moeten haar,
 zoals ze vanouds is doorgegeven,
 met eerbied en toewijding
 trouw blijven.

2. uerumtamen
 quoniam
 causas huius rei et rationem
 uultis agnoscere,
 accipite breuiter
 ea quae
 a senioribus nostris
 tradita
 super hac institutione
 conperimus.

Doch
 omdat u
 er ook de reden en de grond van
 wilt kennen,
 geef ik u in het kort
 wat
 onze Ouderen
 ons
 hieromtrent
 hebben overgeleverd.

uerumtamen
 antequam
 scripturae diuinae auctoritas
 proferatur,
 si placet,
 de natura ipsius ieiunii et qualitate
 pauca dicamus,
 ut
 disputationem nostram

Maar
 alvorens
 het gezag van de heilige Schrift
 aan te halen,
 zal ik eerst, als u wilt,
 enkele woorden zeggen
 over de aard en het wezen van het vasten zelf,
 om
 daarna

subsequens
scripturarum confirmet auctoritas.

3. diuina sapientia
per Ecclesiasten
omni rei,
id est
uniuersis
seu prosperis
seu quae aduersa putantur et tristia
tempus esse proprium
designauit
dicens:

*omnibus tempus est,
et tempus
omni rei sub caelo.
tempus pariendi
et tempus moriendi,
tempus plantandi
et tempus euellendi quod plantatum est,
tempus occidendi
et tempus sanandi,
tempus destruendi
et tempus aedificandi,
tempus plorandi
et tempus ridendi,
tempus plangendi
et tempus saltandi,
tempus mittendi lapides
et tempus colligendi lapides,
tempus amplectendi
et tempus longe fieri ab amplexu,
tempus acquirendi
et tempus perdendi,
tempus custodiendi
et tempus expellendi,
tempus disrumpendi
et tempus sarciendi,
tempus tacendi
et tempus loquendi,
tempus amandi
et tempus odiendi,
tempus belli
et tempus pacis,*

et infra
*quia tempus est,
inquit,
omni rei
et omni facto.*

4. nihil igitur
ex his
bonum esse perpetuum
definiuit,
nisi
cum fuerit
horum quid
oportune et competenter expletum,
ita ut
haec eadem,

onze uiteenzetting
met het gezag van de Schrift te bevestigen.

Gods wijsheid
heeft bij monde van de Prediker
gezegd
dat er een eigen tijd is
voor elke zaak,
dat wil zeggen
alle dingen,
zowel de voorspoed
als wat wij als tegenspoed en ongeluk beschouwen.

*Alles heeft zijn uur,
en voor al wat er onder de hemel gebeurt,
is er een tijd:
een tijd van baren
en een tijd van sterven;
een tijd van planten
en een tijd van uittrekken wat geplant is;
een tijd van doden
en een tijd van genezen;
een tijd van afbreken
en een tijd van opbouwen;
een tijd van schreien
en een tijd van lachen;
een tijd van rouwen
en een tijd van dansen.
Een tijd van stenen wegwerpen
en een tijd van stenen rapen;
een tijd van omhelzen
en een tijd van ver te blijven van de omhelzing;
een tijd van verwerven
en een tijd van verliezen;
een tijd van bewaren
en een tijd van weggooien;
een tijd van scheuren
en een tijd van herstellen;
een tijd van zwijgen
en een tijd van spreken;
een tijd van beminnen
en een tijd van haten;
een tijd van oorlog
en een tijd van vrede (Pred. 3,1-8).*

En even verder:
*Er is een tijd
voor ieder ding
en ieder werk (Pred. 3,17).*

Niets
van dit alles
noemt de Prediker dus
voortdurend goed,
maar alleen
als
het
op het goede en passende ogenblik wordt gedaan.

Hetzelfde

quae
 nunc
 oportune gesta
 bene cedunt,
 si
 inportuno uel incongruo tempore
 praesumantur,
 inutilia inueniantur et noxia,
 absque his dumtaxat
 quae
 per se
 principaliter
 uel bona
 uel mala sunt
 nec aliquando possunt
 in contrarium deriuari,
 ut est
 iustitia,
 prudentia,
 fortitudo,
 temperantia
 ceteraeque uirtutes
 siue e diuerso uitia,
 quorum definitiones
 in aliam partem
 cadere omnino mutariue
 non possunt.

si qua uero
 in utrumque effectum
 possunt aliquando transire,
 ut
 pro qualitate utentium
 uel bona
 inueniantur
 uel mala,
 haec
 non absolute
 pro sua natura,
 sed pro
 perpetrantis adfectu
 et oportunitate temporis
 uel utilia interdum
 uel noxia
 sentiuntur.

XIII. QUALE BONUM SIT IEIUNIUM

Quamobrem
 nunc quaerendum est
 quid
 super ieuniorum statu
 decernere debeamus,
 utrumnam
 similiter et ipsum
 bonum esse
 eo modo

wat
 op een bepaald moment
 goed bekommt
 omdat het te juister tijd wordt gedaan,
 zal wanneer men het zich
 op een niet passend en onjuist ogenblik
 veroorlooft,
 nutteloos en schadelijk blijken.
 Uitgezonderd wel te verstaan
 datgene
 wat op zichzelf,
 wezenlijk,
 goed is
 of kwaad is
 en wat nooit
 in het tegenovergestelde kan overgaan:
 zoals
 de rechtvaardigheid,
 de voorzichtigheid,
 de sterkte,
 de gematigdheid
 en de overige deugden,
 of aan de andere kant de ondeugden:
 de inhoud daarvan
 kan nooit
 in het tegendeel
 overgaan of veranderen.

Maar wat betreft de dingen
 die beide kanten
 kunnen uit gaan,
 die
 naargelang de gesteldheid van de gebruiker,
 goed
 of kwaad
 kunnen zijn:
 die
 beschouwt men
 niet absoluut,
 in hun natuur,
 als nuttig
 of nadelig,
 maar overeenkomstig
 de gezindheid van hem die handelt
 en de geschiktheid van het ogenblik.

13. *Wat voor goed het vasten is*

De vraag is dus nu
 wat we
 moeten bepalen
 over de positie van het vasten:
 of
 het
 een goed is
 op dezelfde wijze

quo
iustitiam,
prudentiam,
fortitudinem
ac temperantiam
diximus,
quae
in partem contrariam
penitus transire non possunt,
an
medium quid,
quod
interdum factum
possit prodesse
et interdum praetermissum
condemnare non possit,
quodque
nonnumquam egisse
reprehensibile sit,
nonnumquam praetermissis
laudabile.

als we
voor de rechtvaardigheid,
de voorzichtigheid,
de sterkte
en de gematigdheid
hebben gezegd,
die nooit
in het tegenovergestelde
kunnen overgaan,
ofwel
dat het iets neutraals is,
dat men
soms met vrucht
kan doen
en soms zonder schuld
kan nalaten,
maar waarvan
het doen
soms laakbaar kan zijn
en het nalaten
lofwaardig.

2. si enim in illa definitione uirtutum etiam ieiunium censeamus, ut inter principalia bona ciborum abstinentia conlocetur, erit profecto eorum mala et criminosa perceptio. quidquid enim principali bono contrarium est, sine dubio principale malum esse censendum est. quod definiri a nobis scripturarum sanctorum non permittit auctoritas.

Als we het vasten onder de bovengenoemde deugden rekenen, zodat het zich onthouden van spijs tot de hoofdzaken van het goede zou behoren, dan is dus het eten ervan slecht en verkeerd. Want wat tegenover een essentieel goed staat, is ongetwijfeld een essentieel kwaad te noemen. Maar het gezag van de heilige Schrift staat ons niet toe, het aldus te begrijpen.

3. si enim tali sensu ac proposito ieiunemus, ut peccatum contrahi in escarum participatione credamus, non modo nullos fructus pro abstinentia consequemur, sed etiam reatum maximum ac sacrilegii crimen secundum apostolum contrahemus, *abstinentes a cibis, quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognouerunt ueritatem. quia omnis creatura dei bona, et nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur.*

Als we in die geest en met dat idee vasten, zodat we menen een zonde te begaan door het nemen van voedsel, dan zullen we niet alleen geen vruchten hebben van onze onthouding, maar bovendien grotelijks schuldig zijn, aan de misdaad van heiligschennis, volgens de Apostel: *Ze onthouden zich van spijzen, ofschoon God ze heeft geschapen om met dankzegging te worden gebruikt door de gelovigen en hen die de waarheid erkend hebben. Want al wat God geschapen heeft, is goed, en niets is verwerpelijk dat in dank wordt aanvaard* (1Tim. 4,3-4).

qui enim putat quid commune esse, illi commune est.

Want wie iets als onrein beschouwt, voor hem is het onrein (Rom 14,14).

et idcirco ob solam perceptionem escae neminem legimus condemnatum, nisi forte iunctum quid fuerit uel postea subsecutum, per quod meruerit condemnari.

En daarom lezen we nergens dat iemand louter om het nemen van spijs veroordeeld is, tenzij er niets bij is gekomen of erop is gevolgd waardoor hij een veroordeling verdiende.

XIII. QUOD NON SIT PRINCIPALE BONUM IEIUNIUM

Itaque hoc medium esse etiam ex hoc manifestissime declaratur, quia sicut iustificat custoditum, ita non condemnat inruptum, nisi forte praeepti transgressio

14. *Het vasten is geen hoofdgoed*

Dat het vasten iets neutraals is, blijkt ook hieruit zeer duidelijk: het rechtvaardigt iemand die het in praktijk brengt, maar iemand die het verbreekt, wordt niet

magis quam escarum perceptio puniatur.

veroordeeld, of het moest zijn dat er straf valt voor de overtreding van een voorschrift, meer dan voor het nemen van eten.

principali autem bono ita nullum esse oportet uacuum tempus, ut siue eo cuiquam esse non liceat, quia necesse est cessatione eius in malum conruere negligentem.

Een hoofdgoed mag geen enkel moment afwezig zijn: het mag aan niemand ontbreken, want zodra hij het niet heeft, valt hij noodzakelijk in het kwaad.

nec rursus principali malo ullum conceditur tempus, quia quod noxium semper est, numquam poterit, si admissum fuerit, non nocere uel in partem umquam laudabilem conmutari.

Voor iets wat essentieel kwaad is, wordt nooit de tijd vergund: wat altijd schadelijk is, kan nooit, als men het zich veroorlooft, zonder nadeel zijn of in iets lofwaardigs veranderen.

2. ac perinde haec, quibus qualitates statutas uidemus et tempora et quae sic obseruata sanctificant ut ommissa non polluant, media esse manifestum est, ut puta nuptias, agriculturam, diuitias, solitudinis remotionem, uigilias, sacrorum lectionem meditationemque librorum ipsaque ieiunia, de quibus principium sermonis exortum est.

Hieruit besluiten we dat de dingen, waarvoor we de wijze en de tijden bepaald zien, en waarvan het doen zó heiligt dat het nalaten niet ontheiligt, duidelijk neutraal zijn, zoals bijvoorbeeld het huwelijk, de landbouw, de rijkdom, de afzondering in eenzaamheid, het waken, het lezen en overwegen van de heilige boeken, en ook het vasten, waarom het in dit gesprek begonnen is.

quae omnia diuina praeceptio uel sanctarum auctoritas scripturarum non ita incessabiliter obtinenda nec iugiter custodienda decreuit, ut ea paululum intermississe nefarium sit.

De geboden van God en het gezag van de heilige Schriften bepalen omtrent dit alles niet dat men het zó constant en voortdurend in praktijk moet brengen dat het een kwaad zou zijn om het eens een ogenblik niet te doen.

3. quidquid enim imperatiue decernitur, mortem inrogat non inpletum: quaecumque uero suadentur potius quam iubentur, facta prosunt, infacta non puniunt.

Want wat als een bevel wordt bepaald, brengt de dood mee als men het niet doet; doch wat eerder wordt aangeraden dan bevolen, zal van nut zijn als men het doet, maar geen straf oproepen als men het niet doet.

et idcirco aut omnia haec aut certe quaedam pro causa, pro loco, pro modo, pro tempore circumspecte agere nos maiores nostri et prouide obseruare iusserunt, quia si congrue horum aliquid actitetur, aptum atque conueniens, si incongrue, ineptum esse constat ac noxium.

Daarom hebben onze Vaders ons op het hart gedrukt om in dit alles, of voor bepaalde dingen ervan, omzichtig te handelen en het weloverwogen in praktijk te brengen, rekening houdend met de omstandigheden, de plaats, de maat, de tijd, want als het te pas wordt gedaan, dan is het gunstig en dienstig, maar wordt het te onpas gedaan, dan is het ongunstig en schadelijk.

acsi uelit quis in fratris aduentu, in quo Christum debet humanitate reficere et gratissima susceptione complecti, austeritatem ieiunii custodire, nonne inhumanitatis potius crimen incurrit quam laudem aut meritum religionis adquiret?

Nemen we het voorbeeld van het bezoek van een broeder, in wie we Christus gastvrij moeten ontvangen en met de grootste liefde onthalen. Als iemand op dat ogenblik het vasten strikt wil bewaren, begaat hij dan niet eerder het kwaad ongestvrij te zijn, in plaats van de lof en de verdienste te hebben van zijn devotie?

4. uel si, cum defectio et inbecillitas carnis reparationem uirium escae perceptione deposcit, non adquiescat aliquis rigorem abstinentiae relaxare, nonne magis crudelis sui corporis homicida quam salutis prouisor est aestimandus?

Of als iemand, wiens uitgeputte en zwakke lichaam voedsel eist voor het herstel van zijn krachten, geen verzachting van zijn streng vasten aanvaardt, is hij dan niet eerder als een wrede moordenaar van zijn lichaam te beschouwen dan als iemand die zorg voor zijn welzijn draagt?

ita etiam cum tempus festiuitatis escarum congruum fotum et refectionem necessariae absolutionis indulget, si quis ieiuniorum rigidam obseruantiam indisrupte uoluerit retentare, necesse est ut non tam religiosus quam inconditus atque inrationabilis habeatur.

5. sed et illis haec nihilominus repperientur aduersa, qui humanam laudem ieiuniis aucupantur et inani ostentatione palloris famam sanctitatis adquirunt, quos in praesenti suam recepisse mercedem euangelicus sermo pronuntiat, uel quorum per prophetam dominus ieiunium detestatur. ad quorum personam cum sibi obiciens ante dixisset: *quare ieiunauimus, et non aspexisti: humiliuimus animas nostras, et nescisti?*

confestim subiciens prodidit causas, cur non merentur audiri: *ecce, inquit, in diebus ieiunii uestri inuenietur uoluntas uestra, et omnes debitores uestros repetitis. ecce ad lites et contentiones ieiunatis, et percussitis pugno impie. nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor uester. numquid tale est ieiunium, quod elegi, per diem adfligere hominem animam suam? numquid contorquere quasi circum caput suum, et saccum et cinerem sternere? numquid istud uocabitis ieiunium, et diem acceptabilem domino?*

6. deinde infert docens quomodo acceptabilis fiat continentia ieiunantis atque euidenter enuntiat per se solum ieiunium prodesse non posse, nisi has quae subiciuntur causas habuerit consequentes, *nonne hoc est, inquiens, ieiunium, quod elegi? dissolue conligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes, dimitte eos, qui confracti sunt, liberos, et omne onus disrumpe. frange esurienti panem tuum, et egenos, uagosque induc in domum tuam: cum uideris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris. tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur, et anteibit faciem tuam iustitia tua, et gloria domini colliget te. tunc inuocabis, et dominus exaudiet te: clamabis, et dicet: ecce adsum.*

7. uidetis ergo ieiuniuin nequaquam principale bonum a domino iudicari, eo quod non per semet ipsum, sed per alia opera bonum ac deo bene placitum fiat et rursum ex accedentibus causis non solum uanum, uerum etiam odibile censeatur dicente domino: *cum ieiunauerint, non exaudiam preces eorum.*

Of ook in het geval van een feest, dat een passend gebruik van voedsel veroorlooft en waarvan de maaltijd een overigens noodzakelijke onderbreking van het vasten betekent. Als iemand dan het vasten strikt en ononderbroken wil bewaren, zal men hem niet zozeer voor vroom als wel voor lomp en onredelijk houden.

Deze dingen zijn ook niet minder gevaarlijk voor hen die met hun vasten menselijke lof najagen en die met hun uitgemergeld gezicht te koop lopen om de faam van heiligheid te verwerven. Van zulke zegt het evangelie dat ze hun loon hier al hebben ontvangen (Mt. 6,16), en bij monde van de profeet verfoeit de Heer hun vasten. Hij laat hen eerst tegen zich de opwerping maken: *Waarom hebben wij gevast en hebt Gij er niet naar gekeken? Waarom hebben wij ons vernederd en hebt Gij het niet geweten?* (Jes. 58,3).

Onmiddellijk daarop geeft Hij de redenen waarom zij niet verdienden gehoord te worden: *Ziet, op uw vastendag doet gij uw eigen wil en eist gij al uw schulden op. Gij vast onder kijven en twisten en slaat er ruw met de vuisten op. Vast niet zoals tot nu toe als ge wilt dat uw geroep in de hoge wordt gehoord. Is dit het vasten dat Ik verlang: dat men zich de dag door kwelt, zijn hoofd kromt als een cirkel en ligt in zak en as? Noemt ge dat soms vasten, en een dag die de Heer behaagt?* (Jes. 58,3-5).

Daarna leert Hij hoe het vasten welgevallig wordt, en zegt duidelijk dat het vasten op zich alleen niet van nut kan zijn, tenzij er de volgende zaken aan verbonden zijn: *Is dit niet een vasten zoals Ik het wil: slaak de boeien van de zonde, maak de knellende banden los, laat de verdrukten vrij gaan en verbreek ieder juk. Reik de hongerige uw brood en neem de armen en zwervers in uw huis op. Als ge een naakte ziet, kleed hem en veracht uw eigen vlees niet. Dan zal uw licht stralen als de morgen en uw gezondheid spoedig komen. Uw gerechtigheid zal voor u uitgaan en de glorie van de Heer zal u beschermen. Als ge dan aanroept, zal de Heer u verhoren; ge zult roepen en Hij zal zeggen: hier ben Ik* (Jes. 58,6-9).

Ge ziet dus dat het vasten door de Heer volstrekt niet als een hoofdgoed wordt beschouwd, aangezien het niet uit zichzelf, maar door andere werken goed en God aangenaam is, en van de andere kant om bijkomende redenen ijdel kan worden en zelfs afkeer verdienen: *Al vasten zij ook, zegt de Heer, ik zal hun gebeden niet verhoren* (Jer. 14,12).

XV. QUOD PRINCIPALE BONUM NON PROPTER INFERIUS
BONUM DEBEAT EXERCERI

Non enim misericordia, patientia et caritas uel illa praedictarum praecepta uirtutum, in quibus utique bonum est principale, propter ieiunia sunt tenenda, sed potius ieiunia propter illa.

elaborandum est enim ut uirtutes illae, quae uere bonae sunt, ieiuniis adquirantur, non ut ad ieiuniorum terminum tendant illa exercitia uirtutum. ob hoc ergo est utilis carnis adflictio, ob hoc ei adhibenda est inediae medicina, ut per illam ad caritatem, in qua immobile ac sine ulla temporis exceptione perpetuum bonum est, peruenire possimus.

neque enim medicinae, aurificinae uel ceterarum quae in hoc mundo sunt artium disciplinae propter instrumenta quae ad eius opus pertinent exercentur et non potius ferramenta propter artis exercitium praeparantur.

2. quae sicut utilia sunt peritis, ita superflua his qui artis ipsius nesciunt disciplinam, et sicut his, qui ad efficiendum opus suum eorum ministerio fulciuntur, plurimum prosunt, ita illis, qui cuius rei gratia instituta sint ignorantes sola eorum possessione contenti sunt, penitus prodesse non possunt, quia utilitatis suae summam in retentatione eorum tantum, non in operis consummatione constituunt.

illud ergo est optimum principaliter, propter quod fiunt illa quae media sunt, ipsum uero praecipuum bonum non ob aliam causam, sed propter suam tantum agitur bonitatem.

XVI. QUOMODO A CETERIS BONIS PRINCIPALE
DISCERNATUR BONUM

Quod quidem a ceteris, quae media esse praediximus, his discernitur modis: si per se bonum sit et non per aliud aliquid: si propter se necessarium sit et non propter aliud: si inmutabiliter semperque sit bonum ac perpetuo suam retinens qualitatem numquam possit in partem transire contrariam: si ademptio uel cessatio eius non possit non summam inferre perniciem: si id quod illi contrarium est similiter principale sit malum nec in partem bonam possit aliquando transire.

2. quae definitiones, quibus principalium bonorum natura discernitur, adscribi ieiuniis omnino non possunt.

15. Een essentieel goed moet niet omwille van een
lager goed in praktijk worden gebracht

Inderdaad, de barmhartigheid, het geduld, de liefde of de andere bovengenoemde deugden - waarin zeer duidelijk een essentieel goed is gelegen - moeten niet onderhouden worden omwille van het vasten, maar het vasten omwille van die deugden.

Men moet erop werken, die deugden, die waarlijk goed zijn, door vasten te verkrijgen en niet de beoefening van de deugden aan het vasten ondergeschikt te maken. De tuchtiging van het vlees is dus hierom nuttig, het geneesmiddel van de honger is dus hierom aan te wenden, dat we daardoor kunnen komen tot de liefde, waarin een onveranderlijk en eeuwig goed is gelegen, zonder uitzondering van tijd.

De geneeskunst of de goudsmeedkunst of andere kunsten en ambachten die er in deze wereld zijn, worden evenmin beoefend omwille van de instrumenten die bij dat vak horen: neen, men voorziet zich van gereedschappen om het vak uit te oefenen.

Zo nuttig deze zijn voor de mensen van het vak, zo overtollig zijn ze voor hen die het vak niet verstaan. Voor hem die zich ervan bedient om zijn werk te doen, zijn ze van groot nut; maar voor hem die niet weet waartoe ze dienen en die zich er eenvoudig mee tevreden stelt ze te bezitten, kunnen ze volstrekt niet van nut zijn, want hij ziet het hele nut in het loutere bezit ervan en niet in het verrichten van enig werk.

Is derhalve een essentieel goed datgene waarom de neutrale dingen gedaan worden. En dat hoofdgoed wordt niet omwille van iets anders gezocht, doch enkel om zeen eigen goedheid.

16. Hoe men het hoofdgoed van het andere goed
onderscheidt

Een hoofdgoed onderscheidt men van de rest, die wij neutraal hebben genoemd, door de volgende kentekenen: het is goed uit zichzelf, en niet door iets anders; het is altijd en onveranderlijk goed; het behoudt steeds zijn waarde en kan nooit in het tegenovergestelde overgaan; het verlies of de onderbreking ervan veroorzaakt steeds de grootste schade; het tegendeel ervan is ook steeds een essentieel kwaad, dat nooit in het goede kan overgaan.

Deze eigenschappen, waaraan men een hoofdgoed herkent, kan men volstrekt niet aan het vasten toekennen.

neque enim ex semet ipsis bona aut propter se necessaria sunt, quia propter acquirendam cordis et corporis puritatem salubriter exercentur, ut aculeis carnis obtusis mens pacifica suo reconcilietur auctori, nec inmutabiliter semperque sunt bona, quia plerumque eorum intermissione non laedimur, immo etiam in perniciem interdum animae inopportunitus celebrata uertuntur.

3. sed nec principale malum est id quod illi uidetur aduersum, id est ciborum naturaliter iucunda perceptio: quae, nisi intemperantia atque luxuria uel alia quaedam uitia subsequantur, mala non potest definiri, quia non *quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quae procedunt de ore, haec coinquant hominem.*

principali itaque derogat bono nec perfecte aut sine peccato illud exsequitur, quisquis id non propter se, sed propter aliud aliquid facit omnia enim huius gratia facienda sunt, ipsum uero propter se solum est expetendum.

XVII. DE RATIONE ET UTILITATE IEIUNII

Talem igitur definitionem super ieiunii qualitate iugiter retinentes ita illud totis animi uiribus adpetamus, ut tamen tunc demum id nobis congruum nouerimus, si in eo temporum ratio, si qualitas, si mensura seruatur, nec ita ut in ipso spei nostrae terminum defigamus, sed ut per ipsum ad puritatem cordis et apostolicam caritatem peruenire possimus.

igitur ex hoc ipso ieiunium, cui non solum specialia praefixa sunt tempora quibus uel exerceri debeat uel remitti, sed etiam qualitas modusque propositus est, non principale bonum, sed medium quiddam esse manifestum est.

2. ceterum haec, quae praecepti auctoritate uel mandantur ut bona uel interduntur ut noxia, numquam ita exceptioni temporum subiacent, ut interdum aut quae uetita sunt fieri debeant aut quae imperata sunt praetermitti.

nec enim ullus iustitiae, patientiae, sobrietati, pudicitiae, caritati statutus est modus, nec rursum iniustitiae, impatientiae, furori, inpudicitiae, inuidiae atque superbiae libertas aliquando permissa est.

Dat is niet uit zichzelf goed of om zichzelf noodzakelijk, want men beoefent het - met recht - om de zuiverheid van hart en van lichaam te verwerven: het verzwakt de prikkels van het vlees, en de geest komt tot vrede met zijn Schepper. Het is niet onveranderlijk en altijd goed, want meestal ondervinden we geen nadelen van een onderbreking ervan, en het kan zelfs - als het te onpas wordt beoefend, leiden tot de ondergang van de ziel.

Trouwens, wat er tegenover staat, het natuurlijk genoegen te eten, is op zichzelf geen kwaad: men kan dat geen kwaad noemen tenzij er onmatigheid of wellust of andere ondeugden bij komen, want *niet wat de mond binnegaat bezoedelt de mens; de mens wordt bezoedeld door wat de mond uitgaat* (Mt. 15,11).

Men doet dus een hoofdgoed te kort, men volbrengt het onvolmaakt en niet zonder zonde, als men het niet om zichzelf maar om iets anders doet. Alles moet omwille van dit goed gedaan worden; alleen dit goed moet om zichzelf worden gezocht.

17. De aard en het nut van het vasten

Laten we dus deze idee omtrent de aard van het vasten voortdurend voor ogen houden en zo met al de krachten van onze ziel er naar streven; wetend dat het nuttig voor ons is als we ons houden aan de tijd, aan de hoedanigheid en aan de maat die passend is, en niet als we in het vasten zelf het doel van onze hoop vestigen, maar om door het vasten tot de zuiverheid van hart en tot de liefde van de Apostel te komen.

Het feit dat er voor het vasten speciale tijden zijn vastgesteld waarop men het in praktijk moet brengen dan wel moet nalaten, en dat zelfs de hoedanigheid en de maat worden aangegeven, is een bewijs dat het geen hoofdgoed is, maar zich in een tussenpositie bevindt.

Wat door het gezag van een gebod wordt bevolen als goed of verboden als kwaad, is nooit aan zulke uitzonderingen van tijd onderworpen, zodat men op bepaalde ogenblikken zou moeten doen wat verboden is of moeten nalaten wat geboden is.

Voor de rechtvaardigheid, het geduld, de gematigdheid, de zuiverheid, de liefde, bestaat geen maat, en van de andere kant zijn de onrechtvaardigheid, het geduld, de toorn, de onzuiverheid, de afgunst of de hoogmoed niet af en toe toegestaan.

XVIII. NON SEMPER CONGRUUM ESSE IEIUNIUM

Quamobrem his de ieiunii qualitate praemissis subdenda adhuc sanctarum scripturarum uidetur auctoritas, per quam manifestius adprobetur ieiunium perpetuo custodiri nec debere nec posse.

in euangelio ieiunantibus Pharisaeis una cum discipulis Iohannis Baptistae cum apostoli, utpote amici atque coniuuae caelestis illius sponsi, necdum ieiuniorum obseruantiam custodirent, discipuli Iohannis, qui summam iustitiae se ieiuniis possidere credebant, quippe illius sectatores qui eximius paenitentiae praedicator ita cunctis populis formam suo praebebat exemplo, ut non solum uaria escarum genera quae humanis usibus subgeruntur abnueret, uerum etiam communem panis ipsius esum penitus ignoraret, domino conqueruntur dicentes: *quare nos et Pharisaei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?*

2. quibus respondens dominus euidenter ostendit non omni tempore congruum esse ieiunium nec necessarium, cum aliqua uel festiuitas temporum uel interueniens caritatis occasio indulgentiam refectionis admittit, *numquid possunt*, inquit, *fili sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? uenient autem dies cum ab eis auferetur sponsus, et tunc ieiunabunt.*

quae uerba licet ante resurrectionem dixerit corporis sui, tamen proprie Quinquagesimae tempus ostendunt, in quo post resurrectionem per quadraginta dies domino cum discipulis epulante ieiunare illos cotidiana eius praesentiae gaudium non sinebat.

XVIII. INTERROGATIO, CUR TOTIS QUINQUAGESIMAE DIEBUS IEIUNIUM RESOLUAMUS

GERMANUS:

Quare igitur tota Quinquagesima abstinentiae rigorem prandiis relaxamus, cum utique Christus quadraginta tantum diebus post resurrectionem cum discipulis fuerit conmoratus?

XX. RESPONSIO

THEONAS:

Non incongrua interrogatio uestra rationem integerrimae ueritatis meretur agnoscere.

18. *Het past niet altijd te vasten*

Na het boven gezegde over de hoedanigheid van het vasten, moeten we nu nog, dunkt ons, het gezag van de heilige Schrift laten spreken, en dat zal ons duidelijk bewijzen dat men niet altijd mag noch kan vasten.

In het euangelie lezen we dat de farizeeën en ook de leerlingen van Joannes de Doper vasten, terwijl de apostelen, vrienden en tafelgenoten van de hemelse Bruidegom, dat nog niet deden. De leerlingen van Joannes meenden door hun vasten de hoogste gerechtigheid te bezitten. Ze waren immers de navolgers van die buitengewone boetprediker, die door zijn voorbeeld een model was voor alle volkeren: hij zag niet alleen af van de velerlei spijsen die de mensen gebruiken, maar hij kende zelfs het doodgewone brood niet! Zij beklagen zich bij de Heer: *Waarom vasten wij en de farizeeën vaak en vasten uw leerlingen niet?* (Mt. 9,14).

Door zijn antwoord toont de Heer duidelijk dat vasten niet altijd passend is noch noodzakelijk: wanneer namelijk een feesttijd of enige reden van broederlijke toegeeflijkheid in het eten veroorlooft. *Kunnen de vrienden van de bruidegom soms bedroefd zijn zolang de bruidegom bij hen is? Maar er zullen dagen komen, dat de bruidegom van hen is weggenomen, en dan zullen zij vasten* (Mt. 9,15).

Hoewel Hij deze woorden vóór de verrijzenis van zijn lichaam heeft gezegd, doen ze toch duidelijk denken aan de vijftigdagentijd. In die periode, veertig dagen lang na zijn verrijzenis, at de Heer met zijn leerlingen, en de vreugde van zijn dagelijkse tegenwoordigheid stond hun niet toe te vasten.

19. *Vraag: Waarom verbreken wij het vasten al de dagen van de vijftigdagentijd ?*

GERMANUS:

Waarom laten wij dan gedurende de gehele vijftigdagentijd voor ons middagmaal de tucht van het vasten varen? Christus heeft na zijn verrijzenis toch slechts veertig dagen met zijn leerlingen verkeer!

20. *Antwoord*

THEONAS:

Uw vraag is niet te onpas, en verdient de volledige waarheid te kennen.

post ascensionem saluatoris nostri, quae quadragensimo resurrectionis eius acta est die, apostoli reuersi de monte Oliueti, in quo se ad patrem pergens praebuit intuendum, sicut etiam Actuum apostolorum lectio contestatur, ingressi Hierosolymam decem diebus aduentum spiritus sancti expectasse referuntur, quibus expletis quinquagensima eum die cum gaudio susceperunt.

2. et ita est per haec festiuitatis huius numerus euidenter inpletus, quem in ueteri quoque legimus testamento figuraliter adumbratum, in quo consummatis ebdomadibus septem primitiarum panis per sacerdotes domino iubebatur offerri: qui uerissime per apostolorum praedicationem, qua in illo die contionati leguntur ad populum, oblatum domino conprobatur, uerus scilicet primitiarum panis, qui nouae doctrinae institutione prolatus quinque milibus uirorum escae suae munere satiatis primitium de Iudaeis Christianorum populum domino consecrauit.

3. et idcirco hi quoque decem dies cum superioribus quadraginta pari sollemnitate sunt ac laetitia celebrandi.

cuius festiuitatis traditio per apostolicos uiros ad nos usque transmissa eodem tenore seruanda est. ideo namque in ipsis diebus nec genua in oratione curuantur, quia inflexio genuum uelut paenitentiae ac luctus indicium est.

unde etiam per omnia eandem in illis sollemnitate quam die dominica custodimus, in qua maiores nostri nec ieiunium agendum nec genua flectendum ob reuerentiam resurrectionis dominicae tradiderunt.

XXI. INTERROGATIO, UTRUM ABSTINENTIA IEIUNII RELAXATA NON OBSIT CORPORIS CASTITATI

GERMANUS:

Potestne haec caro insolitis blandimentis tam longae festiuitatis inlecta non aliquid sentuosum de illo quamuis absciso uitiorum fomite germinare, aut mens praesumptis ultra consuetudinem dapibus onerata non erga famulum corpus rigorem dominationis inflectere, praesertim cum in nobis uiridior aetas cito ad rebellionem subdita membra possit conpellere, si uel escas solitas abundantius uel certe insolitas licentius praesumamus?

Na de hemelvaart van onze Verlosser, die op de veertigste dag na zijn verrijzenis heeft plaatsgehad, keerden de apostelen terug van de Olijfberg, waarop Hij zich zichtbaar heeft getoond, opgaande naar de Vader, zoals het boek der Handelingen van de apostelen verklaart. Zij zijn Jeruzalem binnengegaan en hebben daar gedurende tien dagen de komst van de Heilige Geest afgewacht. Toen die voorbij waren, hebben zij Hem, op de vijftigste dag, met vreugde ontvangen.

En zo is hierdoor het getal van deze feesttijd compleet. We vinden in het Oude Testament in beeldspraak een aanduiding daarvan. Na zeven weken moesten de priesters het brood van de eerstelingen aan de Heer aanbieden. Dat is het waarachtigst aan de Heer aangeboden door de prediking van de apostelen, die zij op die dag tot het volk hebben gericht: dat is te zeggen, het ware brood van de eerstelingen, het brood van de nieuwe leer dat vijfduizend mensen heeft gevoed en verzadigd en dat het eerste christenvolk uit de Joden aan de Heer heeft toegewijd.

En daarom moeten ook die tien dagen samen met de veertig voorafgaande met een zelfde plechtigheid en blijdschap gevierd worden.

De traditie van deze feesttijd is door de mensen vanaf de tijd der apostelen tot aan ons toe overgeleverd. Daarom moeten wij haar onveranderd bewaren. Daarom knielen wij die dagen niet tijdens het gebed, want knielen is een teken van boete en rouw.

Wij geven aan die dagen in alles hetzelfde feestelijk karakter als aan de zondag - dag waarop men, zo hebben de Vaders ons geleerd, niet mag vasten en niet mag knielen uit eerbied voor de verrijzenis van de Heer.

21. Vraag: Is het nalaten van het vasten niet nadelig voor de kuisheid?

GERMANUS:

Wordt het vlees niet verleid door de ongewone zachtheid van een zo lange feesttijd? En doet dit geen dorens opgroeien uit de wortels van het kwaad, ook al zijn die afgesneden? Zal de geest, bezwaard door meer spijzen dan gewoonlijk, niets afdoen van zijn strenge heerschappij over zijn dienaar het lichaam? Vooral onze jongere leeftijd kan de onderworpen leden snel tot opstand brengen, als wij ofwel de gewone spijzen in groter overvloed tot ons nemen ofwel ongewone al te vrij gebruiken.

XXII. RESPONSIO DE SERUANDO CONTINENTIAE
TEMPERAMENTO

THEONAS:

Si rationabili mentis uniuersa quae gerimus
adpendamus examine et de puritate cordis nostri non
aliorum iudicia, sed nostram semper conscientiam
consulamus, certum est istam refectionis
intercapedinem iustae districtioni obesse non posse, si
modo ut dictum est aequam indulgentiae
continentiaeque mensuram pari lance perpendens
utramque similiter nimietatem mens incorrupta
castiget, et utrum spiritum nostrum deliciarum
deprimat pondus, an uero alteram hoc est corporis
partem maior abstinentiae inclinet austeritas,
uera discretionem distinguat, illam uel comprimens uel
subleuans portionem, quam uel extolli senserit uel
gruari.

2. nihil enim dominus noster ad cultum atque honorem
suum absque iudicii moderatione uult fieri, quia *honor
regis iudicium diligit*.

et idcirco sapientissimus Salomon, ut in neutram
partem uergente iudicio declinemus, admonet dicens:
*honora deum de tuis iustis laboribus, et deliba ei de
fructibus iustitiae tuae*.

etenim residet in conscientia nostra incorruptus
quidam ac uerus iudex, qui nonnumquam super statu
puritatis nostrae cunctis errantibus solus ipse non
fallitur.

3. omni igitur cautione atque sollertia iugis
circumspecti cordis seruetur intentio, ne quo modo
iudicio nostrae discretionis errante aut inconsideratae
continentiae cupiditate succensi aut desiderio nimiae
remissionis inlecti substantiam uirium nostrarum ad
iniquae trutiniae libremus examen, sed in altera quidem
lance animae puritatem, in altera autem uires corporis
conlocantes ita uero conscientiae iudicio utraque
pendamus, ut in neutram partem unius rei adfectu
praeponderante peruersi uel ad inmodicam
districtionem uel ad nimiam remissionem aequitatis
libram propensius inclinemus, et illud nobis uel pro
remissionis uel pro districtionis nimietate dicatur:
*nonne si recte offeras, non recte autem diuidas,
peccasti?*

4. illas etenim ieiuniorum uictimas, quas nobis
uiolenta uiscerum conuulsione inconsiderate
extorquentes domino recte offerre nos credimus, *ille*

22. *Antwoord: De te bewaren maat van onthouding*

THEONAS:

Als wij alles wat we doen, aan ons gezond verstand
afwegen, en wij voor de zuiverheid van ons hart niet
op het oordeel van anderen afgaan, maar op ons eigen
geweten, dan kan deze tussenperiode van beter eten
beslist geen kwaad doen aan de juiste gestrengheid.
Maar nogmaals, de geest moet oprecht toegeeflijkheid
en onthouding in gelijke maat in evenwicht houden en
beiderlei overdrijving corrigeren. Hij moet in een
zuiver onderscheid weten uit te maken of het gewicht
van het genoegene onze geest omlaag haalt dan wel of
een te grote gestrengheid de andere partij, dat wil
zeggen het lichaam, terneer drukt. En
dienovereenkomstig moet hij dat gedeelte
neerdrücken ofwel opheffen, waarom hij voelt dat het
te licht dan wel te zwaar wordt.

Onze Heer wil niet dat wij iets voor zijn dienst en eer
doen zonder de leiding van ons oordeel, want *de eer
van de koning heeft het oordeel lief* (Ps. 98,4).

En daarom spoort de wijze Salomon ons aan om naar
geen van beide kanten af te wijken, al naar de neiging
van ons oordeel: *Eer God met uw rechte werken, bied
Hem de vruchten aan van uw rechte werken* (Spr. 3,9
LXX).

Er huist inderdaad in ons geweten een onbedorven en
waarachtige rechter: al zouden allen dwalen wat onze
staat van zuiverheid betreft, hij alleen vergist zich
nooit.

3. Therefore the attention of a constantly circumspect
heart ought to be maintained with every care and
effort. Otherwise, if the judgment of our discretion is
somehow misled, we may either be inflamed with the
yearning for an ill-considered abstinence or be
seduced by the desire for too great a relaxation, and
we may weigh the substance of our strength on an
inaccurate scale. But we should place purity of soul on
one side of the scale and bodily strength on the other
and weigh both with true judgment of conscience, so
that we may not, having been swayed by an
overwhelming disposition toward one thing, tip the
scale of fairness in favor of one side, whether to an
undue strictness or to an excessive relaxation, and so
that there may not be said to us because of an excess
of either relaxation or strictness: *If you offer rightly
but do not divide rightly, have you not sinned?*(Gen.
4,7 LXX).

4. For the victims of fasting that we imprudently
squeeze out of ourselves by violently wrenching our
stomachs and that we believe we are offering rightly

qui diligit misericordiam et iudicium execratur dicens: ego dominus diligens iudicium, odio habens rapinam in holocausto.

illos etiam qui oblationum id est officiorum atque actuum suorum praecipua ad fotum carnis atque usus proprios praesumentes reliquias eorum domino ac minimam deferunt portionem, uelut operarios fraudulentos sermo diuinus ita condemnat: *maledictus qui facit opera domini fraudulenter.*

5. non ergo inmerito eum, qui se ita iniquo fallit examine, increpat dominus dicens: *ueruntamen uani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris, ut decipiant.*

et idcirco beatus apostolus, ut discretionis moderamina retinentes in neutram partem inlecti nimietate uergamur, admonet dicens: *rationabile obsequium uestrum.*

quam rem etiam legislator similiter interdicit ita praeciens: *statera iusta, et aequa sint pondera, iustus modius, aequisque sextarius*, Salomone quoque parem super hoc sententiam proferente: *pondus magnum et pusillum et mensurae duplices, immunda sunt ante dominum utraque, et qui facit ea in adinuentionibus suis conpedietur.*

6. proinde non solum illo quo diximus, sed etiam hoc modo studendum est nobis, ut uec iniqua pondera in cordibus nostris nec in horreis conscientiae nostrae mensuras duplices habeamus, id est ne nobis ea quae ad districtiois regulam pertinent mollienda abundantiore remissionis indulgentia praesumentes eos, quibus uerbum domini praedicamus, districtioribus praeceptis et grauioribus quam ipsi sustinere possumus ponderibus obruamus: quod cum facimus, quid nisi duplici pondere atque mensura praeceptorum domini mercem frugemque uel adpendimus uel metimur?

si enim aliter ea nobis, aliter nostris fratribus dispensemus, recte increpamur a domino, eo quod stateras dolosas ac mensuras duplices habeamus, secundum illam sententiam Salomonis qua dicitur: *abominatio est domino pondus duplex, et statera dolosa non est bonum in conspectu eius.*

7. hoc etiam modo reatum dolosi ponderis duplicisque mensurae euidenter incurrimus, si districtiora quaedam quam priuatim per nostras cellulas exercere

to the Lord are detested by him who *loves mercy and judgment* (Ps. 33,5), when he says: *I the Lord love judgment, but I hate robbery in a holocaust* (Jes. 61,8).

The divine word also condemns as fraudulent workers those who offer the Lord their leavings and the smallest portion, while keeping for the pleasure of the flesh and for their own use the best parts of their oblations - that is, their duties and acts: *Cursed is the one who does the works of the Lord fraudulently* (Jer. 48,10 LXX).

5. Not unjustly, then, does the Lord rebuke him who deceives himself by an inaccurate evaluation, when he says: *Vain are the children of men. The children of men are liars on the balances, so that they may deceive* (Ps. 62,9).

Therefore the blessed Apostle urges us to maintain the rule of discretion and not to be swayed to either side, seduced by excess, when he speaks of *your rational service* (Rom. 12,1).

The Lawgiver also forbids this in like fashion when he orders as follows: *Let the balance be just and the weights equal, a just modius and an equal sextarius* (Lev. 19,36). Solomon too offers a similar opinion in this regard: *The great and small weights and the double measures are both unclean before the Lord, and whoever uses them will be hindered in his plans* (Spr. 20,10-11 LXX).

6. Furthermore, we must be careful not to have either unjust weights in our hearts or double measures in the storerooms of our conscience not only in the way that we have spoken of but also in the following way. That is, we must not burden those to whom we preach the word of the Lord with stricter and heavier precepts than we ourselves are able to bear, while taking it upon ourselves to lighten with a greater and more indulgent relaxation the things that pertain to our rule of strictness. If we do this, what are we doing but weighing and measuring the revenue and fruit of the Lords precepts with a double weight and measure?

For if we weigh them out in one way for ourselves and in another for our brothers, we are rightly rebuked by the Lord for having deceptive balances and double measures, according to the words of Solomon, where it is said: *A double weight is an abomination to the Lord, and a deceptive balance is not good in his sight* (Spr. 20,23 LXX).

7. We also clearly incur the guilt of a deceptive weight and a double measure if, out of a desire for human praise, we show ourselves off as more strict in front of

consueuimus humanae laudis cupiditate coram fratribus ostentemus, abstinentiores scilicet et sanctiores apparere adfectantes humano conspectui quam diuino: qui morbus praecipue non modo uitandus, uerum etiam abominandus est nobis.

sed interea a quaestione proposita paulo longius euagati ad eandem a qua discessimus reuertamur.

XXIII. DE REFECTIONIS TEMPORE ATQUE MENSURA

Igitur praedictorum dierum ita est custodienda sollemnitas, ut corporis atque animae cultui prosit magis remissio indulta quam noceat, quia nec ullius festiuitatis gaudium aculeos carnis obtundere nec inmitis ille aduersarius dierum nouit reuerentia mitigari.

2. ut ergo et diebus festis statuta consuetudinis sollemnitas conseruetur et saluberrimus parsimoniae modus minime transcendatur, sufficit ut indulgentiam remissionis eo usque progredi patiamur, ut cibus, qui hora diei nona fuerat capiendus, paulo citius id est sexta hora pro festiuitate temporis capiatur, ea ratione dumtaxat, ut escarum solitus modus uel qualitas non mutetur, ne puritas corporis uel integritas mentis abstinentia Quadragensimae conquisita Quinquagensimae remissione depereat nihilque nobis prosit obtinuisse ieiuniis, quod mox amitti cogat incauta saturitas, praesertim cum etiam hostis nostri non ignota uersutia tunc praecipue munitionem nostrae puritatis inpugnet, cum eius custodiam senserit sollemnitatis cuiusquam celebritate laxatam.

3. quamobrem uigilantissime prouidendum est, ne umquam mentis nostrae uigor blandis seductionibus eneruetur neue ut supra iam dictum est castimoniae puritatem Quadragensimae continuo labore quaesitam Quinquagensimae requie ac securitate perdamus.

et idcirco nulla penitus in ciborum qualitate uel modo admittatur adiectio, sed ab escis, quarum continentia diebus profestis integritatem pudicitiae tuebamur, etiam diebus celeberrimis similiter temperemus, ne laetitia festiuitatis perniciosissimam nobis carnalium incentiuorum suscitans pugnam uertatur in luctum illamque excellentiorem nobis quae gaudio

the brothers than we usually are when we are alone in our cells - namely, by cultivating an air, in the eyes of human beings rather than in Gods, of greater abstinence and holiness. This sickness in particular we must not only avoid but even despise.

But in the meantime we have digressed a little from the question that was asked, and we should return to it from where we left off.

23. De tijd en de maat van het eten

We moeten dus de feesttijd van de vijftig dagen zo doorbrengen dat de toegestane verzachting de verzorging van ziel en lichaam eerder dienstig is dan schadelijk. Want geen enkele vreugde van een feest zal de prikkels van het vlees verminderen en onze onbarmhartige tegenstander laat zich door geen eerbied voor bepaalde dagen weerhouden.

Om derhalve op feestdagen de door de gewoonte vastgestelde viering aan te houden en tegelijk de uiterst nuttige maat van soberheid niet te buiten te gaan, is dit het beste de verzachting tot zover toe te laten dat we de spijs die we op het negende uur zouden gebruiken, op feestdagen iets eerder nemen, dat wil zeggen op het zesde uur, met dien verstande dat aan de hoeveelheid of kwaliteit van de spijzen niets veranderd wordt. Anders zouden de zuiverheid van lichaam en de ongereptheid van geest, verworven in de veertigdagentijd verloren kunnen gaan door de verzachting van de vijftigdagentijd en het zou ons nergens toe dienen door vasten verworven te hebben wat we meteen daarna door een onvoorzichtige overvloed weer verliezen. Te meer omdat de welbekende listigheid van onze vijand juist dan onze zuiverheid aanvalt, wanneer hij voelt dat onze waakzaamheid verslapt vanwege de viering van een feest.

We moeten zorgvuldig waken dat geen verleidelijke zachtheid de kracht van onze geest ontzenuwt en dat we, zoals reeds gezegd, de volkomen kuisheid waarnaar we in de veertigdagentijd onder voortdurende inspanning hebben gestreefd, niet verliezen door de rust en onbezorgdheid van de vijftigdagentijd.

Daarom niets toevoegen, noch voor de hoeveelheid noch voor de kwaliteit van het eten. De spijzen waarvan de onthouding op gewone dagen onze zuiverheid ongeschonden bewaarde, moeten we ons ook op de grootste feestdagen ontzeggen. Anders kon de vreugde van het feest de kwade strijd van de hartstocht van het vlees in ons opwekken. De

in corruptionis exultat festiuitatem mentis eripiat et incipiamus post breuem carnalis laetitiae uanitatem amissam cordis pudicitiam longo paenitentiae maerore deflere.

4. studendum quin immo est, ut non frustra ad nos illa propheticae adhortationis commonitio dirigatur: celebra *Iuda festiuitates tuas, et redde uota tua.*

si enim continentiae iugitatem interiecta dierum sollemnitas non mutarit, spiritalibus feriis iugiter perfruemur, et ita nobis a seruili operatione cessantibus *erit mensis ex mense, et sabbatum ex sabbato.*

blijdschap zou in rouw verkeren en zou ons het hogere feest ontnemen van de geest, die juicht in de vreugde van de onbedorvenheid.

4. We must be careful indeed, so that the warning of the prophetic exhortation will not be directed to us in vain: *Celebrate your festivals, O Judah, and pay your vows* (Nah. 2,1).

For if the occasional celebration of certain days does not interrupt a constant abstinence, we shall always enjoy spiritual feastdays, and thus, when we cease from servile activity, there shall be *month upon month and sabbath upon Sabbath* (Jes. 66,23).